

Toldere paa Skagen.

Af C. Klitgaard.

Embedet som Tolder paa Skagen synes i Middelalderens Slutning og endnu et Stykke op i det 17. Aarhundrede at have været af større Betydning end Tolderembederne i de øvrige Smaakøbstæder her i Landet, hvortil Grunden vel dels kan søges i, at der i denne nordlige Del af Landet forefaldt saa mange Strandinger og dels i, at der her i hin Tid var et stort Fiskeri, i hvilket baade Danske og Udlændinge deltog, og af hvilket der naturligvis erlagdes Fisketold til Kongen.

Men en Følge af Embedets fremragende Betydning var ogsaa, at Stillingen som Tolder her var ret attraaet, til Trods for, at Stedet jo nok kunde siges at ligge i en Udørk eller da i hvert Fald i en øde Afkrog af Landet, og som Toldere paa Skagen træffer vi derfor en Række forholdsvis ansete Mænd, medens Tolderne i de øvrige Smaakøbstæder almindeligvis kun har gjort sig lidet bekendt.

Ved kongelige Missiver af 7. Juni og 7. Septbr. 1561 blev det paalagt Tolderne tillige at føre Opsyn med det paa Skagen 1560 oprettede Fyr, hvilket Tilsyn de beholdt til langt hen i det følgende Aarhundrede.

Paa Skagen var der ogsaa Embedsbolig for Tolderen, den saakaldte »Toldergaard«, der tilhørte Kronen,

som 17. Juni 1667 afhændede den med tilliggende Gods til den daværende Tolder Fedder Hansen Høyer (se senere).

Skagens Toldbod nævnes 1514, da en Borger fra Rostock klager over, at et Anker, som han for Nøds Skyld har maattet lade staa ud for Skagen, og som var blevet opfisket, ikke kunde faas udleveret af Skriveren (Tolderen?), skønt det henlaa uden for Toldboden; — hvorefter Kongen, Christian II, der jo var en Foregangsmand paa Strandingsvæsenets Omraade, gav Ordre til, at det skulde udleveres, naar Borgeren kunde bevise, at det var hans¹⁾. Denne Toldbod har dog næppe været Toldergaarden, der laa mellem Skagen og Kirken, og som maa være identisk med den senere »Hovgaard«, et Navn den fik, fordi der fra Slutningen af det 17. Aarh. hørte en Del hoveripligtige Smaasteder under den. A. P. Gaardboe har ment²⁾, at denne Hovgaard var den samme som den tidligt forsvundne Hofsøgaard, der laa ved den saakaldte Hofsø (tilføjet med Sand ca. 1780) og ejedes af Kongen, men selv om Toldergaarden maaske nok oprindelig kan have været opført paa Hofsøgaards Grund, var de dog ikke identiske, thi 7. Maj 1546 udstedtes i Sæby kongeligt Ejendomsbrev til Skagens By paa Hofsø Gaard³⁾ og Grund udenfor Byen til dens fri Græsgang og Uddrift undtagen de Enge, som nu laa til Toldergaarden. Byen skulde dog svare en aarlig Afgift af Gaarden til Aalborghus, nemlig 2 Tdr. saltet Fisk og 500 Flyndere⁴⁾. Toldergaarden nævnes iøvrigt ogsaa 1544⁵⁾.

¹⁾ Jydske Saml. 3, VI, 19 f.

²⁾ Jydske Saml. 1, V, 318.

³⁾ Brugeren hed da Nis Ifverssen.

⁴⁾ Kronens Skøder I, 25.

⁵⁾ Skagens Tgb. 17. April 1671, fl. 87.

Da Horns Herred fra gammel Tid af hørte under Aalborghus Læn, skønt det laa saa langt fra Aalborg, og da Lænsmanden paa Kongens Vegne oppebar den betydelige Indkomst af Vrag og Strandinger, var det rimeligt nok, at Tolderen paa Skagen kom til at virke som Lænsmandens Foged her og som Følge af Afstanden mellem Skagen og Aalborg blev udstyret med videregaaende Myndighed — det være sig gennem Praksis eller efter egentlig Beføjelse, men deraf opstod det mærkelige Forhold, at Tolderen her gennem mange Aar — indtil 1630 — udøvede Overøvrighedsmyndighed (Lænsmandsmyndighed) med Tilsidesættelse af Skagens Byfoged.

I det efterfølgende skal jeg berette om Tolderne og Tolderiet heroppe, saavidt disse Emner er mig bekendt.

14. Maj 1490 fik *Poul Tolder* paa Skagen anbefalingskrivelse fra Kong Hans til Mourids Nielsen Gyldenstjerne, Hovedsmand paa Aalborghus¹⁾.

1507 havde *Villads Tolder* i Skagen sammen med en »Hr.«²⁾ Jep Aaboe de vendsysselske Herreder i Forlæning af Kongen³⁾, men det vides ikke, hvorlænge dette Forhold bestod; det staar imidlertid i god Samklang med, at baade Kong Hans og Christian II gav Forlæninger i Uadelige, skønt det var imod Haandfæstningerne.

4. Marts 1527 fik Ove Lunge til Odden 10 Aars Forlæningsbrev paa Aastrup Slot og de to tilliggende Herreder (Vennebjerg og Jerslev); i Forlæningsbrevet staar, at han skulde yde *Tolderen paa Skagen* aarlig

¹⁾ Mourids Nielsen Gyldenstjernes Papirer.

²⁾ Titlen »Hr.« synes at henpege paa en gejstlig Mand.

³⁾ Danske Magazin 4, II, 156.

og inden Jul 4 Læster Byg og 3 Tønder Smør, men der omtales ikke, hvem der da var Tolder her ¹⁾).

Christoffer Thomsen blev udnævnt til Tolder i Skagen 7. Marts 1535 og skulde paa Kongens og Kronens Vegne oppebære den »paa vort og Kronens Fiskeleje Skagen« faldende Told, kgl. Rente og Rettighed samt holde alle og hver ved sig ved Lov, Ret og Skel ²⁾).

8. Marts 1543 var *Niels Pedersen* Tolder paa Skagen. Han fik nævnte Dag Brev om, at da han velvilligst havde overladt Kongen en Gaard af Børglum Klosters Gods, som Kongen tidligere havde givet ham Livsbrev paa, men som Kongen nu havde bortmageskiftet, maatte han i Stedet for og i Henseende til hans tro Tjeneste faa Birkumgaard paa Gøl til Brug i sin Livstid; dog skulde han aarlig yde Børglum Kloster 1 Td. Aal og 1 Td. Sild deraf samt svare 10 Jochimsdaler for Gæsteri, men iøvrigt være fri for al Ydelse til Klostret ³⁾).

Simon Prytz var Tolder her 1552, da han i Kongens Kammer paa Dronningborg indleverede ca. 16 Lod gammelt Sølv, som en Dreng havde fundet i Klitterne paa Skagen, og samtidigt fik Stiftsskriveren i Vendsyssel Ordre til at levere Tolderen 3 Læster Byg til at købe Fisk for til Kongen ⁴⁾). Samme Aar fik Tolderen Brev om at sende 1000 tørrede Flyndere og 400 Pilrokker til Aalborghus ⁵⁾).

¹⁾ Erslev og Møllerup: Fred. I.s Registr. 127.

²⁾ Danske Magasin 3, IV, 197.

³⁾ Erslev og Møllerup: Danske Kancelliregistr. S. 262.

⁴⁾ Kancelliets Brb., 27. Jan. 1552.

⁵⁾ a. St. 17. Maj 1552.

Han nævnes ligeledes som Tolder her 1561, da han fik Ordre til at have Opsyn med Fyret, fordi Lænsmanden paa Aalborghus boede for langt borte, men med Opsynet blev det kun maadeligt, og da de fremmede Skippere klagede over den daarlige Betjening, truede Kongen ham med, at han selv skulde komme til at svare til den Skade, der muligt skete. Samtidigt fik Magistraten i Skagen ogsaa Paalæg om at se efter, at Fyret brændte ¹⁾.

Da Prytz klagede over, at han døjede med at faa den fornødne Tran til Fyrlygten, udgik der 18. Marts 1567 kgl. aabent Brev til alle Kronens Bønder og Tjenere samt alle Ind- og Udlændinge, der fiskede ved Skagen, om at levere Tolderen Tran for Betaling. ²⁾

Simon Prytz afgik som Tolder 1578, og 5. Juni s. A. fik han af Kongen Eftergivelse for de af Rentemesteren gjorte Antegnelser til hans Regnskab, fordi han ikke siden Møntens Omsættelse havde taget dobbelte Penge i Told; han havde nemlig erklæret, at han ikke havde vidst noget derom og ej heller havde faaet Befaling dertil ³⁾. Efter sin Afgang vedblev han at bo i Skagen, og 1583 deltog han i Mønstringen af Borger-skabet, men uden Vaaben ⁴⁾. Han døde 1584, og stod da i Gæld til Kongen — vel fra sin Embedstid — hvorfor Lænsmanden 17. Maj fik Ordre til at sælge hans Gaard, som Kongen havde overtaget, og for Pengene skulde Toldergaarden istandsættes, da den efter Tolderens Beretning var meget forfalden. ⁵⁾

¹⁾ Kancelli Brb. 7/9 1561, 11/7 1562.

²⁾ a. St.

³⁾ a. St.

⁴⁾ Mønstringsregistret i Rigsarkivet.

⁵⁾ Kancelli Brb.

Anders Eriksen fik 7. Maj 1578 Bestalling som Tolder efter *Simon Prytz*¹⁾, men afgik allerede Oktober 1581 da han vilde flytte fra Byen²⁾.

Han efterfulgtes af *Gregers Bang*, som fik Bestalling 7. Juli 1582³⁾, men han var her heller ikke mere end et Par Aar og var 1585 Tolder ved Homborgsund Toldsted i Norge⁴⁾ samt 1592 Borger i København⁵⁾. 5. Juli 1592 fik han Befaling til at lade sig bruge i Kongens Tjeneste, naar og hvor det behøvedes og fik tillagt en aarlig Løn af 20 Daler.⁶⁾

Medens han var Tolder paa Skagen synes han tillige at have været Byfoged her, thi 1592 resterede han med Byfogedregnskabet herfra for Tiden 3. Aug. 1583 til 22. Maj 1584.⁷⁾

Jens Vognsen var Tolder her 1585 og resterede 1587 med sit Regnskab, paa hvilket han 1585 havde betalt 64 Dlr. i Rentekammeret.⁸⁾ Han er formodentlig blevet afskediget paa Grund af Underslæb, thi 25. Januar 1588 havde han endnu ikke betalt Restancen fra 1585, og da var han forlængst afgaaet.⁹⁾

En Søn var sandsynligvis den *Vogn Jensen*, der 1623 var Byskriver her.

Søren Nielsen fik Bestalling 11. Juli 1585¹⁰⁾, men fik ny kgl. Bestalling 22. Januar 1587, da han havde be-

¹⁾ Kancelli Brb.

²⁾ a. St. 2/10 1581.

³⁾ a. St.

⁴⁾ a. St. 1590 16/11.

⁵⁾ a. St. 1592 6/3.

⁶⁾ a. St. 1592 8/7.

⁷⁾ a. St. 1592 8/4.

⁸⁾ a. St. 1587 27/10.

⁹⁾ a. St. 25/1 1588.

¹⁰⁾ a. St.

rettet, at han var bange for uformodet at blive afsat fra Bestillingen og derved komme i Uorden med sit Regnskab. Hvad Anledningen var til denne Frygt, nævnes ikke, men han fik Tilsigelse om, at han ikke maatte afsættes, saa længe han aarligt gjorde klart Regnskab, oppebar Kronens Told tilbørligt og skikkede sig oprigtigt i Bestillingen ¹⁾. Han er vist identisk med den formodede Borgmester Søren Nielsen, der skal være død ca. 1590 ²⁾, men som ikke synes at have været Borgmester, men kun Raadmand.

Laurids Friis var Tolder her i Maj 1591 ³⁾ og er vist fulgt efter Søren Nielsen.

Han var af den adelige Slægt Friis (Vadskærgaard) og var Søn af Palle Friis til Lundergaard i Hvetbo Herred, til hvilken Gaard Laurids ogsaa skrev sig 1590. Ligesom sine Brødre synes han at have været af en voldsom Karakter og begik Drab paa en Bonde i Havrum, men fik 4. Juni 1578 Kongens Tilgivelse efter mange Betænkeligheder, men paa Hofprædikantens og Slægt og Venners gode Forbøn samt formedelst den Velvilje, Kongen nærrede for Adelen. Han skulde dog staa offentligt Skrifte hos sin Sognepræst og give 50 gamle Daler til nærmeste Hospital ⁴⁾. 1580 nævnes han i Kolding og 1597 var han Tolder paa Skagen, da han fik Befaling til at sende 4000 Flyndere til København ⁵⁾. 19. Juni 1598 fik han Forlæningsbrev paa Kronens Gaard *Rønholt* i Skagen ⁶⁾, en lille Gaard, om hvilken der 1606 siges, at den havde været Uge-

¹⁾ Kancelli Brb.

²⁾ P. Dyrskjøt i Ny kgl. Saml. 4°, 746.

³⁾ Skagens Papirsbreve. Han nedlagde da Forbud mod at slaa eller ødelægge Klitplanterne.

⁴⁾ Kancelliets Brb.

⁵⁾ a. St. ²³/₆ 1597.

⁶⁾ a. St. ¹⁹/₆ 1598.

dagstjener (o: Beboerne havde været hoverigørende) til Toldergaarden, men nu var aldeles øde af Sand, saa der hverken saaedes eller avledes dertil¹⁾; Rønholts Eng nævnes endnu i Skagens Tingbøger 15. Septbr. 1673. I Juli 1598 fik Laurids Friis ny Bestalling som Tolder; han skulde oppebære Told af Fiskerne, der fiskede paa Revet og Vigen, saavel som Sise af Rostockerøl, Sandtold²⁾ og hvad anden Rettighed, der tilkom Kongen. I aarlig Løn skulde han have 25 Daler af Tolden og til Underhold 6 Tdr. Rug, 12 Tdr. Byg, $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 8 Sider Flæsk, 2 Øksne, 6 levende Lam, 3 Tdr. Humle og 2 Tdr. Salt, hvilket skulde leveres ham fra Aalborghus³⁾. 1599 havde han Strid med Borgmester Mads Brandi om Vraggods⁴⁾; 1608 var han svagelig, og han var da afgaaet fra Tolderembedet (1607). Han døde før 1617⁵⁾. Var gift med *Bodil Eriksdatter Kaas*, med hvem han havde Sønnen *Palle*, der 1615 boede som en fordrukken Bandit i Skagen efter en Tid at have været kongelig Befalingsmand i Norge, og som da begik Rovmord paa Fyrpasseren og hans Hustru, for hvilken Forbrydelse han blev henrettet⁶⁾.

Søren Rasmussen fik Bestalling som Tolder her 14. April 1607 og samme Løn og Underholdning som Formanden⁷⁾. Han var 1604 Slotsskriver paa Aalborghus og blev samme Aar Gildebroder i Guds Legems

¹⁾ Aalborghus Læns Regnskab, Afkortning 1606—07.

²⁾ Told af Smaaskuderne — »Sandskuderne».

³⁾ Kancelli Brb. $\frac{1}{7}$ 1598.

⁴⁾ a. St. $\frac{20}{3}$ 1599.

⁵⁾ Se iøvrigt C. Klitgaard: Hvetbo Herred II, 403.

⁶⁾ Se Jydske Saml. 1. I. 151 ff. og 3. II. 250 ff.

⁷⁾ Kancelliets Brb. Det maa være en Trykfejl, at der staar 30 Dalers Løn, thi i en Kopi af Bestallingen (Jydske Reg. 1624—30 fol. 60) staar 25, hvilken Løn Eftermanden ogsaa fik.

Lav i Aalborg. I Aarene 1610—22 havde han Raabjerg Sogns Kirketiende i Fæste¹⁾, og 1622 købte han for 800 Kurantdaler en Gaard i Aalborg, som var tilfaldet Kongen efter Dorte Jensdatter Kjærulf, der 1620 var blevet brændt for Trolddom²⁾. Endvidere ejede han *Skagens Vejrmølle* sydøst for Toldergaarden, hvilken hans Enke solgte til Eftermanden Willum Worm, fra hvis Bo den kom til Købmand Christoffer Pedersen Bagge i Aarhus, der atter solgte den til Byfoged Anders Laursen i Skagen³⁾; senere hen havde den samme Ejere som Toldergaarden, til hvilken den endnu hørte ca. Aar 1800. Peder Dyrskøt anfører, at Søren Rasmussen ogsaa var Borgmester paa Skagen, men dette er urigtigt.

Søren Rasmussen døde 1624 (efter 8. Maj)⁴⁾. 3. Juni 1610 ægtede han *Ane Thomasdatter*⁵⁾, der endnu levede 1632; hun forlod Skagen og boede 1627 i Aalborg⁶⁾, men flyttede senere til Skagen igen og dømtes der 1632 til at betale 30 Daler til Raadmand Anders Nielsen i Henhold til et af hendes afdøde Mand d. 8. Maj 1624 udstedt Gælds-brev.

Willum Worm blev allerede i Sommeren 1624 Tolder paa Skagen⁷⁾, men fik kongelig Bestalling som saadan 30. Juli 1625, efter at han Dagen i Forvejen havde faaet Bestallingsbrev som Opsynsmand ved Fyret.

¹⁾ Jydske Saml. 1. III. 122.

²⁾ Kancelliets Brb. 1622. S. 393.

Om Trolddomssagen, se C. Klitgaard: Den store nordjydske Heksefølgelse, i Aalborg Amts Aarbog II, 134 ff.

³⁾ Skagens Tgb. 4. Okt. 1630.

⁴⁾ Tgb. 27. Jan. 1632.

⁵⁾ Chr. Staphensens Aarbog, Gl. kgl. Saml. 4°, 2355.

⁶⁾ Skagens Tgb. 22. Jan. og 8. Okt. 1627.

⁷⁾ Indk. Breve til danske Kancelli, 26. Juli 1624, Skrivelse fra Lænsmanden paa Aalborghus, jvf. Jydske Saml. 3. II. 362.

Bestallingsbrevene betegnes i »Jydske Registre« 1624—1628 fol. 60 som Kopi af Søren Rasmussens, og Tolderbestallingen er saalydende: »Chr. V¹⁾ . . . gør alle vitterligt, at eftersom os elskelige Hr. Anders Bilde til Rosendal, Ridder, Embedsmand paa Helsingborg Slot, og Tage Thott til Eriksholm, Embedsmand paa Sølvitsborg Slot etc., efter Hans kongelige Majestæts dennem givne Befaling haver antegnet og betroet Os elskelige Willum Worm, Borger udi Aarhus, at skulle være Tolder paa Skagen og der oppebære og annamme, hvis Told og anden Rettighed, som højstbemeldte Vores elskelige kære Hr. Fader og Kronen kan tilkomme af hvis Fiskeri, som fiskes der paa Revet og Vigen, Told der sammesteds kan tilkomme, og en Tolder med Rette bør at oppebære, og hans Formand før hannem hidindtil haver oppebaaret, hvorfor forskrevne Willum Worm skal aarligen gøre forskrevne Kommissairer nøjagtig Rede og Regnskab efter højstbemeldte Hans kongelige Majestæts sidste udgangne Toldrulle, intet undtagen i nogen Maader. Iligemaade skal forskrevne Willum Worm oppebære Akcisen af Danst²⁾ Øl, Mjød, Brændevin og anden deres Drik, som nogen Sise giver, dog derfor gøre Regnskab til Hans kongelige Majestæts Rentemester her efter som tilforn, og skal hans Regnskab begynde at angaa for Philippi & Jacobi Apostolorum Dag (∴: 1. Maj) Anno 1625 og endes Aarsdagen næst efter 1626 og siden Aar fra Aar forfølges, saalænge han samme Tolderis Bestalling tilbetroet bliver, og haver Vi naadigst for slig hans Umage og tro Tjeneste bevilget hannem aarlig til Løn ligesom hans Formand 25 Daler, hvilke han aarlig til Udgift i sit eget Regnskab maa føre,

¹⁾ Det er den udvalgte Konge, der døde før sin Fader Chr. IV.

²⁾ ∴: Dansk.

og til Underholdning og Genant maa han aarligen bekomme af kongelig Majestæts Slot Aalborghuses Indkomst, Lænsmanden der sammesteds til gode Rede paa højstbemeldte kongelige Majestæts Vegne hannem aarligen skal lade fornøje 6 Tønder Rug, 12 Tdr. Byg, $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 8 Sider Flæsk, 2 Øksne, 6 levende Lam, 3 Tdr. Humle og 2 Tdr. Bajsalt. Bedendes og bydendes etc. . . .

Antvorskov, 30. Juli 1625.*

Willum Worm var ikke en af sin Samtid ukendt Mand, da han blev Tolder paa Skagen; han havde tværtimod en ret betydelig Livsgerning bag sig, da han — som det synes — ved Skæbnens Ugunst blev »forslaaet« til Skagens øde Egne. Jeg har andet Steds givet ret udførlige Oplysninger om denne Mand og hans Slægt¹⁾, og jeg skal derfor her kun give en ganske kortfattet Biografi af ham.

Worm var født i Aarhus 1563 som Søn af den hollandskfødte Købmand Johan Worm og Hustru (dansk) Anna Nielsdatter. Han blev som Faderen Storkøbmand i Aarhus og drev stor Studeeksport, men i Tiden henimod 1620 synes det at være gaaet tilbage for ham i økonomisk Henseende, og det var sandsynligvis dette, der var Anledningen til, at han 1624 ønskede at blive Tolder paa Skagen, skønt han paa hin Tid var øverste Raadmand og 1622 og 1624 Borgmester i Aarhus²⁾.

En medvirkende Grund til, at han flyttede fra Aarhus, kan maaske ogsaa findes i, at han efter sin Hustru, *Inger Olufsdatters*, Død 1619 giftede sig igen med

¹⁾ »Nogle Bidrag til de lærde Worm'ers Slægtshistorie«, Personalh. Tidsskr. 8. I. 170.

²⁾ Efter Købstadordningen 1619 skiftedes Raadmændene til at være Borgmestre.

en *Bodil Lauridsdatter*; hans Børn af første Ægteskab, blandt hvilke var den berømte Professor, Dr. Ole Worm (f. 1588, d. 1664), var da voksne, og hans anden Hustru var ham vist ikke jævnbyrdig i social Henseende.

I Skagen oplevede han Kejserkrigen og forblev paa sin Post her, ja fik endog sit Bestallingsbrev konfirmeret af den øverstbefalende heroppe, Hertug Frantz Albrecht af Sachsen-Lauenburg.

Overfor Skagens Magistrat og Byfoged hævdede han ved given Lejlighed — en Mordsag¹⁾ — stærkt, at han ligesom de »fremfarne Toldere og kongelig Majestæts Embedsmænd af Arilds Tid her udi Skagen« var Øvrighed i alle Kriminal-sager, og han paaberaaber sig i saa Henseende sit Bestallingsbrev, men som man vil have set, indeholder det ikke noget herom, og Forholdets Oprindelse har ikke kunnet opklares; den hidrører maaske fra, at Tolder Gregers Bang vistnok ogsaa var Byfoged.

31. Marts 1628 fik Worm Tingsvidne om, at han til Magistraten i Skagen havde tilbageleveret en Staal-Kakkelovn, som den havde laant ham. Han døde i Foraaret 1629, og 25. Juli holdtes der Registrering i Boet, hvorefter Skiftet, der skulde holdes baade i Skagen og i Aarhus, blev berammet til Efteraaret 1630. I Boet paa Skagen fandtes en stor Del Sølvtøj og andet Bohave samt Klæder, der vidnede om fordums Velstand, og der fandtes en Del mer eller mindre sikre Fordringer paa adelige og uadelige Personer i Ind- og Udlandet, men Boet kunde ikke nær dække dets Gæld, og da Worms Svigersøn Christoffer Pedersen Bagge, Købmand i Aarhus, var Hovedkreditor, fik han Boet udlagt, idet han paatog sig dets Forpligtelser, som det

¹⁾ Om denne kan nærmere erfares af »Jydske Saml.« 4. IV. 294.

synes af Æreshensyn. Willum Worms Enke synes at have forladt Skagen i Efteraaret 1630, men hvor hun drog hen, er ubekendt. Worm ligger begravet i Aarhus Domkirke sammen med sin første Hustru. Billeder af dem findes i den gamle Borgmestergaard i Aarhus.

Foruden Sønnen Professor *Ole Worm* kendes der en Datter *Lene*, der 1613 blev gift med den ovennævnte Christoffer Pedersen Bagge fra Ribe, men som døde ca. 1630, og desuden var der maaske et Barn i Worms andet Ægteskab, idet der i Skifteakterne omtales, at en Ulveskindskjortel var blevet »forbrugt til Barnet«.

Medens Fjenden havde Landet inde og administrerede det, havde Skagens Tolder næppe meget at varetage — Fyret var jo ogsaa slukket i hine Aar —, men saasnart Fjenden drog bort, skulde Forholdene jo bringes i Lave igen. Willum Worm fik intet at gøre hermed — maaske var han ogsaa død før Fjendens Afrejse — thi »fra 2. Pinsedag 1629, da Fjenden drog af Landet«, overtog *Jens Pedersen (Grove)* Stillingen som Tolder her¹⁾, og 8. Aug. s. A. fik han baade Bestalling som Tolder, med samme Løn og Underholdning som Formanden, og Bestalling som Tilsynsførende ved Fyret²⁾, hvorefter han 5. Oktober tog Synsvidne ved Bytinget angaaende den meget forfaldne Toldergaard³⁾.

Grove, der var Borger i Helsingør, havde i Aarene 1626—27 omdannet Skagens Fyr fra et Lygtefyr til et Vippefyr, og han gjorde sig i det Hele meget fortjent af det danske Fyrvæsens Udvikling, ligesom han ogsaa 1631 blev Fyrforvalter for hele Riget og fik Fyringen i Entreprise, hvilken Stilling han beklædte til sin Død 1639. (Billede i Jydske Saml. 3. II. 376.)

¹⁾ Skagens Tgb. 23. Jan. 1632.

²⁾ Jydske Saml. 3. II. 385.

³⁾ Tgb.

Hans Virksomhed som Tolder i Skagen varede ikke længer end til 1. Maj 1630, da han afløstes af *Iver Nielsen Førslev*, hvis Slægt i det følgende Par Hundrede Aar kom til at spille en fremtrædende Rolle i Skagen.

Han var Søn af Borgmester i Aalborg, tidligere Skriver paa Aalborghus, Niels Iversen eller Niels Skriver († 1617) og Anne Jensdatter Kaas († 1649)¹⁾ og var født i Aalborg 1608, død 19. April, begravet i Skagen 29. April 1656, 48 Aar gl., efter at have været syg siden Fastelavn 1655²⁾.

Som Tolder gav han sig ikke af med Øvrighedsbestilling, idet han 14. Novbr. 1631 paa Byfogdens Tilspørgsel erklærede, at han kun vilde give sig af med det, der vedkom Toldvæsenet³⁾, men fra 12. Maj 1634 til sin Død var han tillige Byfoged og var jo som saadan Øvrighedsperson. I Svenskekrigen 1644—45 flygtede han fra Skagen tilligemed sin Hustru og drog til Hirtsholmene, hvor der da opholdt sig mange Flygtninge, og under deres Fraværelse blev Toldergaarden udplyndret baade af Fjenden og af en Fribytter fra Helsingør, som forjog Fjenden. Han var gift I. 1635 med *Beate Poulsdatter*, Datter af den adelige Ridefoged til Aalborghus Poul Andersen Børialsen i Hvilshøjgaard og Anne Jensdatter af Ø. Hæbbelstrup, II. med *Ingeborg Wandel*, f. Aalborg, ca. 1617, begravet Skagen 7. Aug. 1654, 37 Aar gl.; Datter af Borgmester og Tolder Hans Pedersen Wandel i Aalborg⁴⁾.

¹⁾ Hun var Datter af Jens Bjørnsen Kaas til Strandbylund i Elling Sogn, der atter var en uægte Søn af Rigsraad Bjørn Kaas til Ellinggaard m. m.

²⁾ Tgb. 1656, fol. 86, Kbg.

³⁾ Tgb.

⁴⁾ Ingeborg Wandels Broder Laurids, der 1639 blev Gildebroder i Aalborg, boede vist tilsidst hos Svogeren i Skagen og blev 1. Juni 1661 begravet her, 56 Aar gammel.

Medens Ferslev var Tolder her, var der ansat flere Personer ved Toldstedet, saaledes nævnes en Tolder (Toldbetjent) *Jens Pedersen*, gift med *Kirsten Clausdatter*, der 1650 fik en Søn *Niels* døbt i Skagen¹⁾, og 1651 nævnes en Toldvisiterer *Maximilianus Jørgensen Højelder*, gift I. med *Karen Laursdatter* og II. med *Anne Pedersdatter* (Børn: *Jørgen*, døbt 1656, død 1658; *Gert*, døbt 1658; *Vibeke*, døbt 1661, og *Jørgen*, døbt 1663).

I Septbr. 1635 stævnedes Iver Ferslev Raadmændene *Niels Pedersen*, *Svend Madsen*, *Laurids Bruun* og *Anders Nielsen* samt alle Borgere, som sejlede fra Skagen og udenrigs med saltede Kuller, for 4 Skilling dansk, som skulde mangle paa hver Tønde Kuller efter Revisionsantegnelse til hans Regnskab. De indstævnte erklærede, at siden den kgl. Toldrulle om Told af saltet Fisk udkom i Tolder *Søren Rasmussens Tid*, havde de ikke givet mere end 4 Skill. af 1 Td. saltet Kuller og 8 Skill. af 1 Td. saltet Storfisk, som blev udskibet herfra til Udlandet, og *Søren Lauridsen*, som havde tjent Tolderne *Søren Rasmussen*, *Willum Worm* og *Jens Pedersen (Grove)* erklærede, at i den Tid var der ikke blevet erlagt mere i Told, og herfor havde han Kvittering fra Kommissarieskriver *Lars Pedersen* i Helsingborg paa Tolderregnskabet²⁾.

24. April 1643 stævnedes Ferslev alle de Borgere, som sejlede til Lübeck og andet Steds i Udlandet med Fisk i Anledning af, at han havde faaet Rentekammer-Antegnelse til sit Toldregnskab, fordi der ikke var erlagt Told af Brokker. Borgerne svarede hertil, at der aldrig havde været erlagt Told af Brokker, og at de ikke fandtes nævnt i Toldrullen³⁾. Rentekammeret

¹⁾ Bl. Fadderne Præsten *Claus Nielsen* i Raabjerg og Præsten *Peder Nielsen Middelfart* i Skagen.

²⁾ Tgb.

³⁾ Tgb.

har vel ikke vidst, hvad Brokker var, — en lille Rokkeart.

Det var næppe altid behageligt at være Toldbetjent, og 6. Oktober 1651 fandt Ferslev sig foranlediget til paa Bytinget at forbyde Folk at overfalde eller øve Overlast mod Visiterer Maximilianus under hans lovlige Bestilling ved Dag og Nat, og 29. Marts 1652 kundgør han, at det befales Magistraten at skaffe Visiterer Maximilian 2 Karle, naar Behov gøres, og han skal til *Aalbæk* at visitere, om noget der ind- eller udskibes.¹⁾

Omkring 1650 synes Forholdene i Skagen at have været særlig daarlige; 6. Maj 1650 vidner en stor Del Personer, »at Fiskeriet baade i Fjor og især i Aar har sig ganske forslaget, og formedelst den ganske haarde, dyre Tid er næsten den gemene Mand forarmet og en Part af Byen for Armod og Hunger bortdragne, hvorover en saare ringe Udskibning har været.

Hvad Malttold og Aksise er anlangende, haver intet Malt synderlig været at bekomme, og Mesteparten af Menigheden ej heller haver Raad til det at købe, om det haver været at bekomme, hvorover kgl. Majestæts Malttold og Ølaksise af denne ringe Menighed er meget i Aar forringet og ikke kunde udgives.« Ligeledes var der ikke faldet synderlig Sagefald (o: Bøder), fordi de forarmede Indbyggere ikke kunde betale deres Faldsmaalsbøder²⁾. Det følgende Aars 13. Oktober befalede Tolderen paa Kongens Vegne Magistraten og menige Mand, at de i Henhold til kgl. Forordning skulde afskaffe dens *Haandkværne*. Magistraten svarede, at de underdanigst vilde efterkomme Forordningen, men beklagede, at de ikke kunde undvære Haandkværnene,

¹⁾ Tgb.

²⁾ Tgb.

da der ikke fandtes Vandmøller nærmere end i 4 Mils Afstand.

De fleste af dem havde heller ikke mere end 1—1½ Skæppe Korn at lade male, hvilket de efterhaanden tuskede sig til af Bønderne for Fisk, og som de malede for deraf at lave sig en »Ildkage« eller andet til deres og deres fattige Kvinders og Børns Livs Ophold, og vidste den gode naadige Konge deres fattige Vilkaar, blev det dem vel tilladt at beholde Kværnene, eftersom de uden dem for største Delen maatte sulte ihjel. De agtede at indgive Ansøgning herom med det første, og de vilde ogsaa afholde sig fra at male Malt. Tolderen svarede hertil, at han ikke havde Myndighed til at give dem Lov til at bruge Haandkværnene, men han saa gerne, at de ansøgte herom og gav deres fattige Vilkaar tilkende¹⁾.

1648 blev Skagens *Toldbod* istandsat, idet 4 Gulv Hus af vestre Ende, som var ganske forfalden baade paa Tag og Tømmer, blev nedtaget og igen opsat af nyt Materiale. Væggene var paa Ydersiden klædt med Brædder (Skod) efter Skagens Skik, og Huset var straatækt.²⁾

Efter Ferslevs Død blev der 23. Juni 1656 taget Syn over *Toldergaarden*; Raalingshuset var ganske brøstfældigt baade paa Tømmer og Tag og kunde næppe staa et Aars Tid eller to uden stor Hjælp; et Hus vester i Gaarden stod for Fald, og Tømmer og Tag var utjenligt, og det søndre Hus var helt brøstfældigt paa Taget.³⁾

Angaaende Ferslevs Død kan oplyses følgende: 15. Juli 1656 stod Hans Nielsen (Ferslev), Raadmand i

¹⁾ Tgb.

²⁾ Tgb. 24. April 1648.

³⁾ Tgb.

Frederiksstad, paa Bytinget i Skagen og tilspurgte menige Mand om, hvorledes hans afdøde Broder Iver Nielsens, forrige Foged og Tolder i Skagen, Svaghed var beskaffen, og da svarede Tingfolket, at omtrent en Maaned efter Nytaarsdag 1655 var Iver Nielsen rejst i Landet sin Bestilling at forrette, og da han kom hjem til Toldergaarden Fredag før Fastelavn, blev han straks angrebet af en hæftig Sygdom, saa han maatte ligge til Sengs, og efter den Tid var han ikke mægtig, at han kunde gaa udenfor Gaardens Port uden en eneste Gang, da han var i Kapellet at gøre sine Bønner til Gud i Himmelen. Efterhaanden forøgedes hans Svaghed, saa han ikke selv kunde forestaa sine Bestillinger, indtil Vor Herre bortkaldte ham fra denne elendige Verden til sit evige Herligheds Rige 19. April 1656.

Fedder Hansen Høyer blev Tolder her 27. April 1656 med ca. 132 Rdl. aarlig Løn og efterfulgte samtidigt Iver Nielsen Ferslev som Byfoged, hvilken Stilling han beholdt til 1663, da han blev Borgmester, i hvilken Stilling han fik kongelig Udnævnelse 22. Juli 1663.

Kgl. Bestall. som *Tolder* 1. Okt. 1660; ny Bestalling 3. April 1661 som Tolder, Strandfoged, Konsumtionsforvalter og Stempelpapirforhandler fra 1. Jan. 1661; ny Bestalling som Tolder 1. Maj 1670 med 40 Rdl. Løn.

Han var født 1626, antagelig i Sønderjylland, da saavel hans som hans Broder, Byfoged i Skagen, Boye Hansens Fornavne peger hen paa denne Landsdel¹⁾, og han døde i Skagen 1706, begr. 9. Aug.²⁾, efter et virksomt og uroligt Liv, thi »han var i al sin Tid en

¹⁾ En Broder Hans Hansen Høyer var Raadmand her, død 1707. En Søster til ham var gift med Pastor Kjeld Borchorst i Tornby.

²⁾ I sit 81. Aar; 4. Febr. 1704 siger han, at han er paa 78de Aar (Tgb.).

saare urolig Mand, der gemenligen laa i Trætte og Kiv nu med en, nu med en anden der paa Stedet,« siger Biskop Bircherod om ham¹⁾, og det er rigtigt nok.

17. Juni 1667 købte han af Kongen for godt 190 Rdl. Skagens *Toldergaard* med 3 gamle Bygninger og Grund samt dens tilliggende Gods: *Lundholm* 2 Bol. og *Klaerump* (Klarup) 2 Bol. (Hartkorn ialt 2 Tdr. 3 Skp., $1\frac{1}{3}$ Fdk.). Landgildeafgiften af Godset var 1 Td. blodig Fisk, $2\frac{1}{8}$ Pund Smør og 100 Flyndere. Selve Toldergaarden blev sat til 70 Rdl., og Kongen forbeholdt sig Tilbagekøbsret²⁾. Høyer havde paa egen Bekostning nogenledes opbygget Gaarden og havde Købesummen tilgode hos Kongen for noget Materiel, han til Kongen havde købt fra en strandet hollandsk Kaper.

Lundholm var oprindelig en Gaard, der i Slutningen af det 14. Aarhundrede blev bygget vest for Højen, vist ved vestre Ende af den saakaldte Kjaalklit; den tilhørte 1394 Christen Vendelbo, der havde faaet Gaarden efter sin Svigerfader Ridder Niels Bugge. Christen Vendelbos Enke, Ellen Buggesdatter, skødede 1401 Gaarden til Dronning Margrete, og herefter tilhørte den altsaa Kronen³⁾. I Tidens Løb blev Gaarden ødelagt af Sandflugt og flyttet syd for Karreds Bæk, der var Skel mellem Skagens Mark og Karreds Mark, og da Fedder Høyer købte den, var der kun 2 smaa Bol paa Gaardens Grund, og efter at de ogsaa 1674 var ødelagt af Sand, blev Jorderne henlagt under en ny Gaard af Navn Lundholm eller »Fedderslund«, som Fedder Hansen lod bygge tæt vest for Kirken, og som

¹⁾ Jydske Saml. 1. V. 319.

²⁾ Kronens Skøder I. 257. Jvf. Jydske Saml. 2. I. 382.

³⁾ Se Jydske Saml. I. V. 314 og de deri nævnte Kilder.

blev bygget som en lille Herregaard paa Landet med 3 Porte paa, men den var ogsaa forsvunden 1787, da Olavius udgav sin Skagens Beskrivelse¹⁾. Borgerne i Skagen protesterede nemlig mod Opførelsen af denne Gaard, som laa Byens Mark til Fortrængsel, og 28. April 1703 blev der nedsat en kgl. Kommission til at dømme i Striden. Ved Dom af 10. Okt. 1703 blev Fedder Høyer tilpligtet at nedrive Gaarden igen²⁾. Iøvrigt ejede Fedder Høyer Gaarden Hejsholt og nogle Steder i Hulsig, d. v. s. hele Skagens Landsogn med Undtagelse af Stedet Karred, og dertil kom 10 Steder i Raabjerg Sogn³⁾.

Blandt de mange, Fedder Høyer laa i Strid med, var ogsaa Sognepræsten Poul Kyng, der 1698 var i Aalborg hos Biskop Bircherod i den Anledning, og da Biskoppen nogen Tid efter var i Elling Præstegaard, kaldte han Præsten, Kapellan Ernst Ramel og Borgmesteren til sig for at faa Striden udjævnet⁴⁾.

Med sin Efterfølger som Tolder — Anders Poulsen —, der ligeledes var en yderst krigersk Person, havde Fedder Høyer ogsaa mange Stridigheder, og 24. Januar 1700 blev der ved Landstinget afsagt 3 Domme i deres Processer, hvilke alle gik Høyer imod, men 17. Marts 1701 fik han Bevilling til at maatte appellere dem til Højesteret. Endvidere laa han i idelige Processer med sin Efterfølger i Borgmesterembedet Herman Mercher, hvem han bl. a. beskyldte for at have købt Ejendommen Høkjær for »de Lüb-skes Vin«⁵⁾. 1703 havde han Proces med hele Byen, fordi han havde flyttet Lundholm til hen i Nærheden

¹⁾ Se Side 5 og 168.

²⁾ Rentekamm. Topographica: Skagen.

³⁾ Jydske Saml. 1. V. 314 ff.

⁴⁾ Bircherods Dagbog ved Molbech, S. 350, 352.

⁵⁾ Tgb. 5. Marts 1703.

af Kirken (se foran) og der havde opført Bygning paa Byens Grund, ligesom han efterhaanden havde tilegnet sig en Del af Byens Fællesjord og holdt en stor Besætning, ja, endog tog Stude paa Græs fra Herregaardene i Egnen. Dog maa det indrømmes, at han ogsaa havde købt Jord af andre af Skagens Borgere, som havde tilegnet sig den ved Indkastning¹⁾. Der blev 28. April 1703 nedsat en Kommission bestaaende af Vice-Stiftamtmand Christoffer Bartholin til Kaas og Regimentsskriver Marcus Ulsøe, hvilke 10. Oktbr. 1703 afsagde Kendelse i Sagen²⁾.

I Taksationsforretningen af 1683 (Forarbejde til Chr. V.s Matrikel) nævnes, at i Raabjerg Sogn fra Østen Enden af Pælebakken³⁾ begynder Fru Ide Skeels til Asdal og Borgmester Fedder Hansens Fortog (∩: Strand), af hvilken Fru Ide tilkom de $\frac{2}{3}$ og Borgmesteren $\frac{1}{3}$, og det strakte sig øster til Rendebakken, ialt 5850 Alen, hvor Kongens Strand atter begyndte og fortsattes 2 Mil øst paa til Skagens Gren.

Ved Østerstranden havde Borgmesteren ogsaa et Stykke Strand i Raabjerg Sogn, nemlig fra Skellet mellem Skagen og Raabjerg Sogne (Thoervad) til Slaarenden⁴⁾. Denne Anførsel i Matrikelarbejderne er ret mærkelig, da uadelige ikke havde Strandrettighed, og i Forbindelse hermed kan der ogsaa anføres, at da senere Borgmester i Skagen Herman Mercher 1. April 1697 forpagtede Statens Strandret (blev Strandforpagter), vilde han ikke anerkende Høyers paastaaede Rettighed, og det kom da til Proces, hvorunder Høyer hæv-

¹⁾ Tgb. 5. Marts 1703.

²⁾ Olavius S. 4.

³⁾ Paa Nordstrand — Navnet hidrører fra, at her stod en Pæl med kgl. Navneciffer, som angav Skellet mellem den kongelige og den private Strand.

⁴⁾ Jydske Saml. 1. II. 64.

dede, at $\frac{1}{3}$ af Strandretten paa Strækningen Høgenhav og hele Rannerød Strand tilkom ham, idet han 1669 havde købt det Jordegods med al Afgift og Herlighed i Rannerød og Høgenhav, som Viceadmiral Jens Rodsten til Lerbæk ejede, og de øvrige $\frac{2}{3}$ af Strandretten ejedes af Grev Rantzau til Asdal og de »højadelige Grubber«.

11. Novbr. 1699 udstedte Birkefogden ved Gaardbo Birk, Peder Madsen i Aalbæk, og Birkeskriver Lavst Jørgensen da ogsaa et Tingsvidne om, at Høyer havde oppebaaret $\frac{1}{3}$ af det inddrevne paa Høgenhav Strand og alt det inddrevne paa Rannerød Strand, men Herman Mercher vilde fremdeles ikke anerkende, at han havde en saadan Rettighed, og Byfogden i Skagen, der var Høyers Broder, henviste da Sagen til Rentekammerets Afgørelse, der antagelig er gaaet Høyer imod ¹⁾.

Endnu skal vi anføre, at disse Stridigheder, der kom til at berøre en Mængde forskellige Forhold, ogsaa førtes ind paa Kirkens Omraade. Fedder Høyer havde 1702 købt Stolestader paa Livstid — vel de øverste — i Kirken til sig og sin Hustru, men Borgmester Mercher vilde ikke godkende, at Kirkeværgen havde Ret til at sælge disse Stader, som hidtil havde været forbeholdt Byens Øvrighed og Tolderen, og han lod dem derfor aflaae, idet han dog lod lave to Nøgler til dem og sendte Høyer den ene. Sagen kom saa først for Bytinget, hvor Byfogden afviste den som henhørende under gejstlig Domstol, og 27. Juni 1703 blev den behandlet af Horns Herreds gejstlige Ret ²⁾, hvor Høyers Fuldmægtig, den senere Herredsfoged i Børglum og Jerslev Herreder, Corfits Jørgensen Trane-

¹⁾ Skagens Tgb. 25. Septbr, og 13. Novbr. 1699.

²⁾ Horns H. gejstl. Justitsprotokol 1703, fol. 3 b ff.

kjær, mødte paa hans Vegne. Mikkell Pedersen, forhenværende Raadmand i Skagen, mindedes Borgmestrene Lars Nielsen Bruun († 1647) og Niels Christensen Skomager, og endvidere erindrede han Tolder Iver Nielsen (Ferslev), der var Fedder Høyers Formand i Toldergaarden, og de havde benyttet Stolene. Borgmester Mercher hævdede, at han som Borgmester i Byen var Kirkens Forsvar, og at Kirkeværgen derfor havde været uberettiget til at sælge Stolene uden hans Samtykke, de havde altid været forbeholdt Stedets Øvrighed og Toldere. Høyer gjorde derimod gældende, at Stolene havde hørt til Toldergaarden, som han havde købt af Kongen, og naar han desuagtet havde betalt 2 Rdl. 3 Mk. for dem, var det kun for at foregaa andre med et godt Eksempel.

Ved Dom af 11. Juli s. A. fik Borgmester Mercher tilkendt det næstøverste Stude og Fedder Høyer det øverste, men Høyer, der var Sagvolderen, skulde betale Sagens Omkostninger. Dog skulde han have de Penge, han havde erlagt for Stolene, igen, og Kirkeværgen skulde bøde 2 Rdl. for sit ulovlige Salg.

Saa var den Sag endt, men nu rejste Mercher Tiltale mod Høyer, fordi han havde ladet fjerne en Kobberplade med Vaaben paa¹⁾, som havde været fæstet paa Stolen i mange Aar, før Høyer kom til Skagen, og endvidere ønskede han oplyst, hvem der havde faaet Høyers lille Søn Fedder til midt under Prædikenen at klistre en Seddel i nævnte Stol med Paaskrift: »Denne Stol hører ingen Borgmester til, men den som tiender til Kirken og Præsten og har betalt den,« hvilken Handling havde været Menigheden til Forargelse.

¹⁾ Antagelig Tolder Laurids Friis' og Bodil Kaas' adelige Vaabener.

Høyer erklærede, at han havde ladet Kobberpladen afbryde for at lade den oppudse, da Indskriften var utydelig, og han afleverede den nu i Retten, hvorfor han ved Dom af 15. Aug. slap for videre Tiltale paa dette Punkt. Hvad Sedlen angik, da havde han givet sin Søn Paalæg om at opklæbe den, og da Retten ansaa denne Handling for Uskikkelighed og Guds-tjenestens Vanhelligelse, blev han dømt til at betale 3 Lod Sølv for Helligbrøde og 5 Rdl. i Sagsomkostninger til Modparten og Rettens Bøtjente.

De talrige Strandinger, der fandt Sted paa Skagen, og den Lyst til at berige sig derved, som fandtes saavel hos Byens Spidser som hos Menigmand, var som oftest den væsentligste Aarsag til, at Fedder Høyer kom i Proces, og et typisk Eksempel paa en saadan Strandingsstrid har vi i den af Forfatter Hans Kyrre i »Jydske Samlinger«¹⁾ meddelte Beretning om det svenske Orlogsskib »Spes« Forlis paa Skagen 1697, hvori der bl. a. refereres følgende Udtalelse om Høyer, fremsat i et Brev til Rentekammeret fra Tolder Anders Poulsen: »Han har fortjent nok ved Stranden i forrige Tider med pr. fas og nefas, mens Kongen derimod fik lidet eller intet. Naar han kunde fortjene paa ethvert Skib 4000 Rdl. (!), hvad mon da Kongen har faaet! Spørgsmaalet: burde saa denne kgl. Bøtjenter ikke straffes eksemplarisk?« Ganske vist var Anders Poulsen intet »Sandhedsvidne«, men Høyer havde gennem mange Aar tjent godt ved at købe strandet Gods for en billig Penge.

Til Høyers Ros kan der dog anføres, at efter Olavius' Beretning skyldes det ham, at Skagen 1700 fik et »Grandebrev« til Befordring af Markfreden²⁾, og til

¹⁾ 3. R. VI. 97.

²⁾ Olavius: Skagen S. 102.

Skagens Kirke gav han og hans første Hustru en grøn Fløjels Messehagel, stafferet med Sølvgalloner og med deres Initialer.

Ligeledes bekostede han 1684 et »Klangers« 3: Klokketaarn i Vesterby, hvori en af Kapellets Klokker blev ophængt som Byklokke, og denne Byklokke fandtes endnu i det 19. Aarhundrede som en særlig Institution.

Høyer var gift I. med *Margrete Thomasdatter*, f. 1637, begr. i Skagens Kirke 12. December 1678, 41 Aar 6 Maaneder 3 Uger og 5 Timer gammel.

Hendes Død medførte ogsaa en ejendommelig Rets-sag. Hun havde sidste Gang, hun gik til Alters, kort før hun døde, haft en Guldkæde paa, men kort Tid derefter havde hendes Veninde Katrine Clausdatter, gift med Forvalter Niels Christensen paa Nørre Elkær, faaet Kæden med hjem, fordi Høyers Hustru var bange for, at Svenskerne skulde gøre Landgang paa Skagen og plyndre, det var jo under den skaanske Krig, og Byen var 1676 blevet bombarderet. I Stedet for at fremkomme med en høflig Anmodning om at faa Kæden tilbage, stævnedes Høyer Niels Christensen, hvad denne selvfølgelig blev fornærmet over, og det endte med, at Høyer maatte gøre en offentlig Undskyldning¹⁾.

19. April 1681 ægtede Høyer — i Skagen — II. *Helvig Christensdatter Elling*, der 27. Oktober 1716 i Skagen blev gift II. med Strandforpagter Lars Pedersen Skive, der havde været Ridefoged til Odden (1708), og efter hvem der holdtes Skifte i Skagen 24. Aug. 1717²⁾. Det kunde synes, som om hun havde gjort sig Tanke

¹⁾ Skagens Tgb. 5. Maj, 26. Maj og 2. Juni 1679.

²⁾ Hans Broder Claus Skive (Schive) boede i Holstebro, og Broderen Mogens døde o. 1715 som Købmand i Skive.

om at blive gift igen noget før, thi 28. Aug. 1709 holdtes der Skifte efter Fedder Høyer, da hans Enke agtede at gifte sig igen. Paa dette Tidspunkt var Høyers Bo ikke særlig rigt, idet hans Børn kun fik 1000 Rdl. til Deling, men han kan jo have givet dem Penge i levende Live.

Helvig Christensdatter var Datter af Pastor Christen Snedsted i Elling og Karen Hansdatter, og med hende kom Høyer ind i en forholdsvis anset Slægt, idet hendes Broder Hans var Præst i Elling, Broderen Jens Præst i Skallerup, Søsteren Anne gift med Præsten Laurids Nim i Mosbjerg, en anden Søster Else var gift med Kaptajn Hans Petersen Norman til Gærumgaard¹⁾, og Søsteren Karen var gift I. med Tolder og Overkirurg Peter Visberg i Fladstrand, † 1704, og II. med Mathias Pedersen i København.

I første Ægteskab havde Høyer ingen Børn, men i andet Ægteskab var der 6²⁾.

Fedder Høyer afgik som Tolder 1680 og anmodede 5. Decbr. 1684 Rentekammeret om at faa Endelighed paa sine indsendte Toldregnskaber af Hensyn til sin Alderdom, men ca. 1686 synes han igen at være blevet Tolder her og vedblev at være det til 1696. Nogen ny Bestalling findes dog ikke i Rentekammerets Bestallingsprotokol.

¹⁾ Aalborghus m. fl. uaffordrede Skiftebreve Nr. 18.

²⁾ 1. *Hans (Johannes) Feddersen Høyer*, døbt Skagen 25. Januar 1684, død 1737 som Præst til Budolfi Kirke i Aalborg (jvf. Bircherods Dagbog 31. Oktbr. 1705).

2. *Christian Feddersen Høyer*, døbt Skagen 25. Februar 1685, død 1724 som Præst til Junget og Torum i Salling.

3. *Erik Feddersen Høyer*, døbt Skagen 14. Novbr. 1688, var 1708 Toldfuldmægtig i Skagen.

4. *Fedder Feddersen Høyer*, døbt Skagen 14. April 1690, blev bosat i Skive.

5. *Margrete Feddersdatter Høyer*, døbt Skagen 28. Juni 1692, gift med Tolder *Christoffer Ferslev* i Skagen, se senere.

6. *Katrine Feddersdatter Høyer*, døbt Skagen 27. Aug. 1695, død der 28. Maj 1717, ugift.

Medens Høyer var Tolder paa Skagen, var der adskillige Toldbetjente, 1662 nævnes saaledes en Tolder *Mads Mikkelsen*, gift med *Inger Christensdatter*, hvis Datter Cidsel døbttes i Skagen 22. Aug. 1662; 1669 og 1678 nævnes en *Soene Hansen*, der var kgl. Visiterer, og som 1673 var gift med *Kirsten Iversdatter*; han levede endnu 1689, men var afgaaet og efterfulgtes 15. Juni 1686 af Visiterer *Peder Nielsen*, som 16. Juli 1690 søgte ny Beskikkelse, efter at Tolden var blevet bortforpagtet. Paa samme Tid (1687) var der en Toldbetjent *Hans Madsen*, der blev begravet i Skagen 11. Juli 1693, 41 Aar gl.

Hans Henriksen blev 18. Septbr. 1680 beskikket til Tolder paa Skagen, og 1. Marts 1681 indgav han Ansøgning til Rentekammeret om Forbedring af sine Kaar. Hans Formænd havde altid haft Indseende med Strandinger og derfor haft Embedsbolig og 6 Bønder, som skulde følge med Bjergningen, men nu (c: 1667) havde Borgmester Fedder Hansen tilforhandlet sig denne Bolig for 190 Rdl. og tiltog sig desuden det strandede Gods og Forstranden, saa Henriksen kunde ikke eksistere af Embedet¹⁾. En Hans Henriksen var Borger i Skagen 1699, men det var næppe Tolderen, der antagelig har forladt Egnen — han ses ikke at have faaet ny Bestalling under Rentekammeret —, og, som foran nævnt, træffer vi atter *Fedder Høyer* som Tolder 1687—1696.

Anders Poulsen blev udnævnt til Tolder her 29. Febr. 1696.

¹⁾ Tgb. 1687 fol. 14.

²⁾ Rentek. Topographica: Skagen.

Han synes at have været Sjællænder og havde tidligere boet i Grenaa, Hadsund og Randers, hvor han vel havde Ansættelse ved Toldvæsenet. Han var ugift, da han kom til Skagen og førte derfor ikke selv Husholdning, men boede hos Købmand, senere Raadmand Mads Hansen Hop, hvor Toldlokalerne ogsaa var, og han vilde derfor ikke betale Løn til Præst og Kapellan¹⁾.

Han var en endnu mere stridbar Person end sin Formand, og i den Aarrække, han boede paa Skagen, var han til Stadighed indviklet i et Utal af Processer med saa at sige alle dem, med hvem han kom i Berøring, og i sit Embedsforhold var han — som Hans Kyrre siger i »Jydske Samlinger« 3. VI. 104 — den Tolder, som voldte Rentekammeret mest Ulejlighed.

Om hans grove Skrivemaade faar vi Underretning af Hans Kyrres nævnte Afhandling om det svenske Orlogsskib »Spes« Stranding 1697, og vi ser ligeledes, at Rentekammeret udtalte en alvorlig Misbilligelse af hans utilbørlige Omtale af andre Mennesker og ligeledes truede ham med Afsked, fordi hans Kasse ikke var i Orden; men ikke desto mindre var Regeringen klar over, at han var en Mand, som nok var værd at bruge, naar man holdt ham i Ørerne.

Med »hæderlig og vellærde« Rasmus Jørgensen, Præceptor (Ϸ: Huslærer) i Mosbjerg Præstegaard, havde han 1699 Proces angaaende 24 Daler, som Studenten havde tilgode. Landstinget afsagde Dom 20. Maj 1699, og da der saa skulde gøres Udlæg hos Tolderen, fremkom denne med saa ærerørige Skældsord mod Præceptoren, at denne atter rejste Sag mod Tolderen og lod ham ved Byfogden, 2 Vidner, og Bysvenden føre som

¹⁾ Skagens Tgb. 1700, fol. 43 b.

Arrestant til et Hus i Skagen. I en Skrivelse til Rentekammeret kalder Tolderen Byfoged Boye Hansen Høyer for »hadefuld og vanartig« og hans Dom for »uretmæssig«, og han pynter paa sit eget Forhold ved at fortælle, at han »om Nattetider blev gjort Overlast af en fuld Student, Rasmus Jørgensen, med Bøsseskyden, Husbanken og Larm, da jeg laa udi min Seng paa Toldkammeret«, men forøvrigt tog Tolderen ikke noget Hensyn til Arresten og rejste bort i mange Dage, og han krævede ligeledes Studenten arresteret til Sikkerhed for, at han blev til Stede, medens den første Proces behandledes af Højesteret, hvilken Begæring dog ikke blev efterkommet¹⁾.

I Aaret 1696 var en *Mogens Olsen* blevet beskikket til Visitør og Toldbetjent i Hjørring, efter fra 21. August 1684 at have været Strandrider fra Hjørring til Skagen, men uden fast Løn. Da dette Toldsted var meget ringe, men brydsomt, fordi der var »idelig Opvartning« ved Sandskuderne paa Vestkysten, ansøgte han 5. Aug. 1699 om at blive Visitør i Skagen eller et andet Sted²⁾. Han havde tjent Kongen i den skaanske Krig og havde mistet sine Midler, Gaarde og Gods, saa han var i største Armod, men han kom dog ikke til Skagen. I sin Ansøgning anfører han, at der er ingen Visitør i Skagen, og at der ikke holdes nogen Kontrabog; naar Tolder Anders Poulsen er fraværende, lader han snart den ene, snart den anden Borger passe Toldvæsenet, hvorfor der formodentlig ikke sker hans Majestæt Ret med Hensyn til Udførsel, Vrag, Konfiskation m. v.

Maaske var det denne Udtalelse, der foraarsagede, at Tolderens Fuldmægtig *Hans Hansen Hegelund* 8.

¹⁾ Skagens Tgb. 25. Septb. 1699 fol. 16 b, Jydske Saml. 3. VI. 132.

²⁾ Rentekammerets d. Sekretariat, Indk. Sager 1699.

Marts 1700 paa Bytinget paa sin Principals Vegne lod læse en Skrivelse, hvori Tolderen advarede Skipperne og sejlene Folk i Skagen boende, at de, naar de agtede at udskibe enten til Ind- eller Udlandet, skulde lægge til med deres Skibe ved Tolderens Pakhus og Toldkammer hos Mads Hansen (Hop) i Skagen, og dertil skulde ogsaa Folk fra Østerby og Vesterby lade deres Fiskevarer og andet henhøre med Vogne eller Baade for at faa det eftersat af Toldvæsenet, saasom der hidtil var begaaet stort Svigeri dermed, da Borgmesteren [Fedder Høyer] var Tolder, og der var Overflod paa Fisk. Peder Poulsen havde saaledes 1698, da Fedder Høyer var konstitueret som Tolder, medens Anders Poulsen en Tid var suspenderet, angivet 12,000 Flyndere, men i April 1699 havde han angivet 50,000. Skibe, der hjemkom, skulde ligeledes lægge an ved Toldkammeret for at klarere, thi det var Tolderen umuligt, som hidtil sket var, at foretage Toldopsyn ved undertiden 7—8 Fartøjer, der paa en Gang lossede eller ladede paa Stranden spredt fra Vesterbys Ende til Østerbys Ende.

I Begyndelsen af Aaret 1700 foreslog Anders Poulsen Rentekammeret, at Tolderembederne i Skagen, Fladstrand og Hjørring sloges saammen til ét Embede under hans egen Bestyrelse, og Regeringen tiltraadte Planen. Fra 1701 af blev Toldintraderne bortforpagtede, og Anders Poulsen forpagtede da Indtægterne af det nævnte store Embede for 928 Speciedaler aarlig samt endvidere Konsumtionsafgiften af de saakaldte 4 Species: Vin, Brændevin, Salt og Tobak for 50 Rdl. aarlig¹⁾.

Bag ved Anders Poulsen stod dog andre Deltagere i Forpagtningen, nemlig Daniel Glasmeyer og Raad-

¹⁾ Rigsarkivets Arkivalier vedrørende Toldforpagtningen.

mand Frans Melvin af Sæby¹⁾ samt Købmand Christen Jensen Brøndum af Skagen.

Den daværende Strandforpagter, senere Borgmester i Skagen, Hermann Mercher, synes at have været Konkurrent til Forpagtningen i Skagen, idet Tolder Anders Poulsen siger, at han ved Forpagtningsauktionen paa Rentekammeret havde budt 475 Speciedaler for den, og da Anders Poulsen 21. Febr. 1701 paany lod tinglæse Tilholdet af 8. Marts 1700 om at klarere ved Toldboden, gjorde han opmærksom paa, at han af denne Grund ikke kunde give nogen Moderation.

Denne Bortforpagtning af Tolden og Specerikonsumtionen i Forbindelse med den alt bestaaende Bortforpagtning af Strandretten og den almindelige Konsumtionsafgift²⁾ medførte idelige Stridigheder og Processer mellem Forpagterne indbyrdes og mellem Forpagterne og de almindelige Beboere; Tingbøgerne 1699 til 1710 er fulde af saadanne Processer, der nærmest udmærker sig ved Procedurens Form med utallige Insinuationer og Grovheder. De talrige Strandinger, der forefaldt her, og som man var vant til at udnytte efter Evne og uden smaaligt Hensyn til Loven, men ofte ved at underkøbe de strandede Skippere, gav jo ogsaa rig Anledning til Misundelse og Ufred, og Overøvrigheden — Stiftamtmanden i Aalborg — magtede ikke at rede disse spegede Traade.

Tolderen Anders Poulsen var ikke meget hjemme, han havde jo det vidtstrakte Embedsomraade at passe

¹⁾ Frants Melving (Melvin, Melvig) var 19. Novbr. 1672 Toldinspektør i Fladstrand og blev det tillige i Sæby Distrikt. 1. Jan. 1696 blev han Visitør ved Fladstrands Tolddistrikt. Hans Enke Dorte havde 1707 Gæstgiveri i Fladstrand.

²⁾ Denne sidste var i Aarene 1684—86 og vist ogsaa senere bortforpagtet til Borgmester Fedder Høyer, der ogsaa 1704—05 havde den i Forpagtning sammen med Byskriver Peder Landt og Raadmændene Mads Hansen Hop og Anders Jensen Brøndum.

— langs Vestkysten helt ned til Vester Hanherreds Grænse — og han var paa Farten mange andre Steder i forskellige Anliggender, ofte i Kjøbenhavn, men naar han var hjemme, stod der Gny af hans Nærværelse. Han og Strandforpagter, Borgmester Merchergav hinanden Lussinger, og 7. Marts 1701 rejste Magistraten Tiltale mod ham, fordi han i Raadstueretten 25. Febr. havde forulempet Raadmand Mikkel Pedersen og havde trukket ham ned af hans Raadmandsæde samt havde larmet og støjet i Retten og sagt, at han ikke regnede Mikkel Raadmand mere end den Dreng, der stod hos ham, og hvem Tolderen vilde sætte op i Raadmandsstolen. Tolderen mente, at Mikkel ikke kunde udføre Raadmandsbestilling, da han havde forsømt at tage ny kgl. Konfirmation paa sin Raadmandsbestilling (af 15. April 1669).

I Efteraaret 1703 led Anders Poulsen den Tort, at Byfoged Chr. Lyckesen Høeg lod ham arrestere for 16 Dalers Gæld til Skagens Kirke¹⁾.

1704 flyttede Anders Poulsen til Fladstrand, hvorfra han s. A. søgte Tjenesten som Proviant-, Ammunitions- og Materialsriver der, men uden Held, og vi er for saa vidt dermed færdige med hans Skagens Ophold, men da han endnu nogen Tid havde Tolden her i Forpagtning og derfor oftere kom hertil, skal vi følge ham endnu et Stykke. Hans Medforpagter Daniel Glasmejer, der nu tog Ophold i Skagen, samt Strandinspektør Peder Bertelsen beskyldte ham 1705 for Underslæb og klagede over ham til Rentekammeret, der gav Kammeradvokaten Ordre til at undersøge Sagen. Han havde bl. a. undladt at holde Maal og Vægt i Hjørring, men Købmand Jørgen Ernstsens

¹⁾ Tgb. 10. Oktbr. 1703.

Weidemann der havde for Aaret 1703 svaret ham 40 Rdl. og saa oppebaaret Vejer-, Maaler- og Skriverspengene her, og for Aarene 1704—05 skulde Weidemanns Søn Ernst Jørgensen paa samme Maade oppebære disse Afgifter mod en Afgift af 30 Daler aarlig ¹⁾. Ved samme Tid anklagede Anders Poulsen Strandforpagterne Amtmand Arnoldus Dyssel paa Sejlstrup og Forpagter Anders Brønsdorph til N. Elkær, fordi de i hans Fraværelse fra Skagen havde ladet Toldlokalet opbryde og udtaget noget Jern, som var indlagt der fra et strandet engelsk Skib. 20. Febr. 1706 afsagde Byfogden Dom i Sagen og dømte Brønsdorph til en Bøde paa 500 Daler, men Dyssel og Brønsdorph indgav saa Genklage over Tolderens Forhold, og hertil sluttede Borgmester Mercher sig, idet han beskyldte Tolderen for ofte at have afpresset Skagens Indbyggere ubillige Skriverspenge.

Medens disse Sager stod paa, fungerede Borgmester *Mercher* som Tolder i Skagen ²⁾, men helt galt maa det dog ikke være gaaet for Anders Poulsen, thi 1707—09 var han Forpagter af Tolden i Fladstrand, Mariager og Hadsund og boede sidstnævnte Sted. Som hans Kautionsist 1706 nævnes hans Svigerfader paa Sjælland; det var vist enten Niels Hansen i Brennet eller Præsten Jens Lorentsen i Kundby, der døde 1707 ³⁾. Af Rentekamrets indkomne Ansøgninger ses, at Anders Poulsen 1707 søgte om Befrielse for Arrest for sin Person og et Aars Henstand med Afgiften.

Under Omtalen af Anders Poulsen har vi hørt, at han ofte var fraværende; allerede Borgmester Fedder Høyer siger i et af sine Retsindlæg fra 1698, at »han

¹⁾ Hjørring Tgb. 3. Febr. 1705. Skagens Tgb. 15. Febr. 1706.

²⁾ Tgb. 15. Novbr. 1706.

³⁾ Rigsarkivets Arkivalier vedrørende Toldforpagtningen.

sjældent findes i Byen, men paa Landet øder og forkommer en Hest efter en anden¹⁾, den strandede svenske Kommandør Jonas Palmquist siger endog lidt om hans Ærinde med disse Rejser, han rejste op i Landet for at besøge en »Kohna«, som han siges at ville fri til, og Landsdommer Bartholin til Kaas slaar ogsaa paa denne Stræng. Vi bliver da heraf fristet til at tro, at Tolderens Rejser ofte har haft til Formaal at finde en Livsledsagerinde, og Vished herfor faar vi, naar vi ser, at denne Frierfærd ogsaa har sat sig Spor i den danske Literatur. Der levede jo i første Halvdel af det 18. Aarhundrede en lille Digterkreds, som man med en vis Føje kunde kalde »jydske« Digtere paa samme Vis, som vi nu betegner St. St. Blicher, Jeppe Aakjær, Johan Skjoldborg, Johannes V. Jensen og Thomas Olesen Løkken som specielt jydske Skribenter. Digterkredsen fra det 19. Aarhundrede var jydske i sit Lune og ofte ogsaa i sit Sprog. Forrest i Rækken blandt »Jyderne« stod utvivlsomt Landsdommer Thøger Reenberg til Ristrup (1656—1742), men ogsaa hans Brødre, baade Stiftsprovsten Morten og Stiftsprovsten Peder gav sig af med Skribentvirksomhed i samme lette Stil som Thøger, og sidstnævnte har bl. a. efterladt sig en utrykt, humoristisk Afhandling om visse naturlige Lyde, som man ikke plejer at nævne i pænt Selskab. Saa var der Professor Chr. Frederik Wadskiær (1712—1779) med sine ofte revuagtige Lejlighedsviser og endelig Herredsfogden i Sønderlyng og Middelsom Herreder Jacob Knudsen Schandrup (død 1720), »Jakob Poet« som Digterkredsen kaldte ham. Han var jo en fugtig Broder, og hans Spøg er ofte for plat — saaledes ogsaa i nedenstaaende

¹⁾ Jydske Saml. 3. VI. 104.

²⁾ a. St. Nr. 120.

Vise, hvor man af Velanstændighedshensyn har maattet udelade de to sidste Linier, men han manglede ikke Humør eller en vis naturlig Rimefærdighed.

Da Thøger Reenberg en Gang spillede ham det Puds at udgive et af sine Bryllupsdigte under hans Navn og slutte det med Ønsket om, at Gud vilde bevare Brudehuset fra alt Ondt og »mig selv for Drukken- skab og Rus — det ønsker Jacob Knudsen!« hævnede Schandrup sig ved i et andet Bryllupsvers at udtale Haabet om, at Brudeparret maatte leve lykkeligt saa længe »til Thøger ej kan skumle, til Randers Mand har ingen Pram og Brunsvig ingen Humle«. I samme Digt, der 1705 er »offereret« Brudeparret Skou paa Vejbjerggaard i Humlum Sogn, og som er trykt i Schandrups 1728 udgivne »Kuriøse poetiske Skrifter«, hedder det ogsaa:

»Forleden saa vi komme
En Hau Mand, vilde ned til Skafn
Og købe sig en Tromme.
Han hafde sig en Daatter, Ven,
En Haffrue, een Syrene.
Til hende beylet Tolderen
Med Guld og store Steene.«

— — — — —

Her træffer vi altsaa en Hentydning til Tolderens Bejlerfærd, og i et andet Digt — Nr. 9 i den trykte Udgave — berøres den ligeledes, men endelig findes der i det utrykte Blandingsbind: Thott 4°. Nr. 1524 i det kgl. Bibliotek et helt Digt om Tolderens Frierier, og der kan næppe være Tvivl om, at ogsaa dette Digt skyldes Schandrup, skønt Forfatteren ikke er angivet.

Det maa være skrevet ca. 1705 og lyder med moderniseret Retskrivning saaledes: *Til Anders Poulsen, Tolder paa Skagen, da han red omkring og bejlede.*

Gud naade den, som gift'syg er
 og trænger til en Pige,
 naar som der ingen, ingen er,
 som hannem Ja vil sige.
 Det Verdsens Bejler klage maa,
 den arme Flynder — Tolder,
 thi Bejlen gør hans Hoved graa,
 hans Pande fuld af Folder.
 Han har omløbet med Uro
 i fulde femten Høster
 fra Skagen og til Koldingbro,
 fra Vester og til Øster,
 og bejlet, bejlet ynkelig
 til Enker og til Piger,
 dog ingen vil forbarme sig,
 men alle Nej ham siger.
 En Fugl i Skoven aldrig er,
 om det var saa en Krage,
 den jo blandt andre Fugle der
 kan finde sig en Mage;
 men stakkels Tolder, som omkring
 i hele Landet bejler
 med femten Stene i en Ring,
 som Haabet altid fejler;
 En svarer: Jeg er altfor ung,
 kan Leflen ej fordrage;
 en anden er af Leflen tung,
 vil dermed sig aarsage¹⁾;
 en anden vis' ham samme Vej
 og skatter ej hans Gave;
 nu svarer en ham spottelig:
 »Hvad pas' jeg paa hans Penge,
 før skal jeg aldrig gifte mig
 end ha' en Nar i Senge.«
 Se saadant maa det arme Faar
 til Takke ta' og tie.
 Han derfor sig bag Øret klar
 og vil ej længer bie.

¹⁾ Undskyldte.

O! Piger, Piger, lader dog
 til Medynk jer bevæge,
 at ej han skal det arme Spog
 saa længe gaa hænge.«

Men 1706 var Anders Poulsen kommet i Ægteskabets Havn, og vi vil haabe for ham, at han saa er faldet til Ro; han boede 1708 og 1720 i Hadsund, og han døde 30. September 1730¹⁾.

Hans Efterfølger i Skagen blev hans Medforpagter *Daniel Glasmeyer*, der 1701 opholdt sig i Fladstrand, 1702 i Sæby, og som 1703 var Fuldmægtig hos Generaltoldinspektørerne. Han flyttede 1705 til Skagen og kaldes da »af Sæby«, og 14. Septbr. 1705 blev han af Magistraten i Skagen autoriseret som dens Prokurator. Han var utvivlsomt i Aarene 1707—09 Interessent med Borgmester Merchers Stedsøn, *Albert Nielsen Birch*, om Toldforpagtningen i Skagen, der var blevet Birch tilslaaet for 570 Speciedaler aarlig samt 25 Daler aarlig for Konsumtionsafgiften af de »4 Species«, og 1707—10 var han Konsumtionsforpagter i baade Fladstrand og Skagen. Han var 1708 kommet i Restance med 543 Rdl. af sin Afgift, og da Holger Pax' Enke Lisbet Bille til Sæbygaard var gaaet i Kautio for ham, henholdt Rentekammeret sig til hende.

Paa hans Tid nævnes i Skagen en Fuldmægtig ved Konsumtionsvæsenet »Ms.« *Hans Sørensen Winther* (1707), og det foregaaende Aar²⁾ omtales *David Duche* som Fuldmægtig hos Toldinspektøren over Skagen, Fladstrand og Hjørring. Han antog da Otto Pedersen af Sæby til at være sin Fuldmægtig ved Hjørring Toldsted, fordi han ikke selv kunde have Opsyn med den

¹⁾ Rentek. Bestallingsprot.

²⁾ Skagens Tgb. 13. Juli 1706.

lange Kyststrækning. David Duche omtales som værende af fremmed Religion og Sprog¹⁾. Omtrent ved samme Tid træffer vi en Regimentsskriver Jens Duche ved Koldinghus Rytterdistrikt, og senere hen træffes flere af Familien i Vendsyssel (Villerup, Fladstrand, Maarup)²⁾.

Daniel Glasmeyer var ogsaa en livlig Person, der ikke stod meget tilbage for Anders Poulsen i »Bravader«, og 1707 forefaldt en ret komisk Sag, hvori han spillede en Rolle. Sammen med Strandinspektør Peder Bertelsen, David Duche og Visitør Hans Bov³⁾ havde han en Dag siddet i afdøde Frans Melvings Enkes, Dortes, Gæstgiveri i Fladstrand, og Glasmeyer havde de pralet med, at han havde saa mange Folk i sit Brød, at han kunde slaa hele Fladstrands Garnison, og yderligere havde han sagt, at havde han sin Krumsabel og sit Gevær, skulde han slaa hele Garnisonen til Krøblinge; han var vred, fordi han mente, at de narrede ham for Konsumtionsafgift. Kommandanten i Fladstrad og Hals, Oberstløjtnant Claudi, følte naturligtvis sin militære Ære højest krænket, og stævnedes Glasmeyer til at møde for Hjørring Byting for der at lide Tiltale, fordi han havde understaaet sig i at blamere »den mig allernaadigst anbetroede her liggende Garnison«⁴⁾.

Christoffer »Hansen« Ferslev blev Tolder her 1. Januar 1710, da Bortforpagtningen ophørte, ansat ved Kammerkollegiets Skrivelse af 14. Jan. 1710, kgl. Bestalling 31. Marts 1732.

¹⁾ Skagens Tgb. 19. Decbr. 1706.

²⁾ Aalborghus' indk. Breve, Hjørring 1744. Jydske Efterretninger 4/1786.

³⁾ 12. April 1704 Proviant- og Materialskriver ved Fladstrand og Hals, 30. Juni 1706 Toldbetjent og Visitør i Fladstrand, død 1729. (Rentek. Udn.).

⁴⁾ Skagens Tgb. 24. Novbr. 1707.

Han var Søn af Tolder og Borgmester i Sæby Christian Hansen Ferslev († 1714) og Anna Ottedatter (begr. 1735 i Skagen)¹⁾, og hans Bedstefader Hans Nielsen Ferslev, Lagmand i Frederiksstad, var Broder til den tidligere Tolder i Skagen Iver Nielsen Ferslev. Selv var han utvivlsomt opkaldt efter sin Farbroder Christoffer Hansen Ferslev, der 1671 blev Kapellan i Hof i Solør med Sukcessionsret, men som ikke blev Præst der, og som formodentlig er død i ung Alder.

Christoffer Ferslev i Skagen var født i Sæby 1679 og opholdt sig endnu 1703 der i Byen²⁾, men 1704 var han Fuldmægtig hos Toldforpagter Daniel Glasmejer i Skagen, og fra 1705 havde han i hvert Fald fast Ophold her og ernærede sig dels som Sagfører og vist ogsaa dels som Fuldmægtig hos Byfoged Mercher, ligesom han drev Handel med forskellige Ting; vel navnlig strandet Gods. Med sin første Hustru fik han Toldergaarden i Skagen, og han ejede ligeledes Skagens Vejrmølle, hvilken han 1727 lod flytte, fordi den da skulde fornys, og fordi den paa Grund af Sandflugt ikke vedblivende kunde staa paa sin gamle Plads³⁾. Denne Flytning af Møllen hen vesten for Toldergaarden (den laa vist tidligere nord for Gaarden) gav til en Begyndelse Anledning til megen Ufred mellem Tolderen og hans Ven Byfoged Junger paa den ene Side og Skagens Borgerskab paa den anden, men der laa ogsaa andre Stridpunkter til Grund⁴⁾, og al vendsysselsk Øvrigheds Fjende, Jørgen Bille til Ellinggaard m. v., der fra Strandingsaffærer havde Nag

¹⁾ Skagens Kirkes Regnskab. Den »Karl« Peder Ottosen, som 1733 kom fra Ostindien til Skagen og da forærede Kirken 1 Daler, hvilken Foræring gentoges 1735 og 1740, var gift med Ferslevs Søsterdatter Ellen Hellov, han boede 1740 i Kbh.

²⁾ Skagens Tgb. 30. Juli 1703.

³⁾ a. St. 9. Juni 1727.

⁴⁾ Ferslev var Konsumtionsforpagter i en andens Navn.

til Ferslev, gjorde utvivlsomt sit for at puste til Ilden. Borgerne klagede til Stiftamtmand Chr. Reitzer over den paatænkte Flytning af Møllen og over andre Ting — Klagen er desværre ikke bevaret i Stiftamtsarkivet — og det endte med, at Reitzer 1727 maatte rejse til Skagen for at faa Striden jævnet.

I sit »Forslag om Jyllands slette Tilstands Forbedring«¹⁾ omtaler Jørgen Bille 1730 Forholdene i Skagen paa følgende Maade: »Udi Schagen er Bye-»Fogeden en *reduceret Lieutenant*, samme er saa u-vittig »som u-Lovkyndig; saa længe han og Tolderen skal »regiere for Byen, som de gjør, saa undres ey over »forulykkede Sø-farer, samt Indbyggerne haver haft »Aarsag at klage, saavel som at Borgerne bliver Pra-»ckere; deres Huusholdning kand eendeel erfares af »Borgernes Klagemaal Anno 1727 til Velb. Herr. Stift-»Amtmand *Reitzer* indgiven, da Indbyggerne vare som »halv-oprørske imod deres Øvrighed; thi Tolderen er »ey alleene Tolder dermed at kunde plage dem, men »endog under en andens Navn mod Allernaadigste »Forordning er Consumptions-Forpagter sammesteds, »saa at naar det eene ey kand *coujonere* Indbyggerne, »da maae det andet hielpe, paa hvilken Maade Bor-»gerne, som næsten alle ere Fiskere, snart er at bringe »til at leve efter Tolderens og Bye-Fogedens Behag, »hvilket er lidet til Kongens Tieneste eller Indbygger-»nes Nytte.«

Natten mellem 15.—16. Januar 1724, lidt efter Midnat, slog Lynet ned i *Toldergaarden*, medens alle Beboerne var i Seng, og i Løbet af en Times Tid nedbrændte den helt. Ferslev var ikke hjemme, og hans Hustru og 2 smaa Børn reddede sig »ganske nøgne

¹⁾ Trykt i Danske Samlinger 1. IV. 193 fl.

ud paa Gaden« og hen til Naboerne. Admiral Ulrik Kaas, der da var Indrulleringschef for Jylland, opholdt sig samme Nat i Toldergaarden sammen med Stiftamtmandens Fuldmægtig, Peder Worm, og de fik heller ikke Tid til at komme i Tøjet eller at faa det med ud af den brændende Bygning, saa de mistede baade deres Klæder og deres Kufferter med Penge, Breve og Dokumenter og maatte rejse fra Skagen i laant Tøj. De tililende Folk fik med Møje bjerget Overdelen af Tolderens »Contour« (∩: Skrivepult), medens den nederste Del og et jernbeslaaet Skrin med Penge, som Ferslevs Hustru »halv død omsider raabte efter, vi skulde stræbe at redde«, brændte, da Huset var faldet, og det var for silde, hun gjorde Anskrig. I Ruinerne fandtes Haandgrebene til Pengeskabet og nogle forbrændte Penge samt en Klump smeltede Penge; kun en Del Bøger og Breve samt nogle Sengeklæder fik man kastet ud paa Gaden, alt øvrigt Indbo brændte ¹⁾. Samme Nat strandede, medens Uvejret rasede, et Skib ved Skagen, og en Del af de Skibbrudne naaede Land i en Baad, hvorefter de i forkommen Tilstand søgte op i Klitten for at finde Beboelser; de fik da Øje paa det mægtige Baal og gik efter det og kom saaledes hen til den brændende Gaard, hvorefter de blev taget i Forplejning ²⁾.

Tolderen sad nu med Hustru og 2 smaa Børn tilhuse hos andre og havde intet videre til sig og sine »end den naadige og barmhjertige Gud vil opvække Guds Børns Hjærter til at læske og husvale denem med.«

Af Toldpengene brændte 1075 Rdl., som Ferslev var pligtig til at svare til, men han ansøgte Kongen

¹⁾ Skagens Tgb. 7. Febr. 1724.

²⁾ a. St. 24. Jan. 1724.

om Fritagelse herfor, hvilken Ansøgning blev varmt anbefalet af Admiral Kaas, og den blev ogsaa bevilget mod, at Ferslev indsendte de fundne sammensmeltede Pengeklumper¹⁾. Toldergaarden blev derefter opført paany, og over en Kamin i Salen anbragtes et Brædt med en smuk forgyldt Ramme. Paa Brættet, som endnu bevaredes i 1870'erne, stod:

»Jeg bygget er paany og grundet paa Guds Naade,
 »Før var jeg fri fra Vand, men ej fra Ildens Vaade,
 »Men Herre, Du som saae, hvor jeg i Skarnet laae,
 »Du byde Ild og Vand herefter fra mig gaae!«²⁾

6. April 1731 blev Ferslev tillige Byskriver i Skagen, og han blev i Aarenes Løb en velsitueret Mand. I Mandtallet til Formue-, Kop-, Heste- og Karosseskatten 1743 anføres, at han holdt 2 Tjenestekarle, 3 Tjenestepiger og 4 gamle »Bæster«, og at han var Ejer af 1 Chaise (∅: lukket Vogn).

Mod Skagens Kirke var han en Velgører, men han var ogsaa knyttet til den med stærke Baand, idet mange Medlemmer af hans Familie efterhaanden blev jordet i den.

1723 gav han 10 Daler til Kirkens Reparation og 14. Oktbr. 1731 en rød Fløjls Messehagel med Guldgalon og ophøjet Kors og samme Aar en Skammel med Gyldenlæder til Brug i Skriftestolen. 11. Oktbr. 1732 skænkede han et rødt Plyds Alterklæde med Guldgalon og en ny Alterdug med Silkefryndser. Endvidere gav han ved sin Hustrus Begravelse samme Aar 1 Par Vokslus, og i mange Aar holdt han alene Kirken med Lys³⁾. Skagens Skole betænkte han 1745 efter sin afdøde Datters Ønske med et Legat, af hvis

¹⁾ Rentekammerets Resolutionspr. 1724 (6. Marts).

²⁾ Jydske Saml. 1. V. 319. Aarstallet for Branden er der angivet urigtigt.

³⁾ Kirkens Regnskab.

Rente 5 Rdl. aarlig skulde anvendes til Lønning af Skoleholderen og 10 Rdl. til Klæder til fattige Børn i Byen¹⁾.

Han døde i Skagen 1746, 67 Aar gammel, og blev 23. December begravet i Kirken, antagelig i Sakristiet paa Kirkens Nordside, hvorfor blev betalt 4 Rdl., og endvidere gav hans Sønner Kirken et Ligklæde med sorte Fryndser. I Kirken var der Epitafium over ham og hans 3 Hustruer.

Han var gift I. Skagen 1720²⁾ med *Margrele Feddersdatter Høyer*, døbt i Skagen 28. Juni 1692, begravet i Skagens Kirke 24. Septbr. 1727. Hun var Datter af den tidligere nævnte Tolder og Borgmester Fedder Hansen Høyer (se Side 59).

Derefter ægtede Ferslev II. 1729 paa Asdal³⁾ *Gertrud Schalsdorff*, f. , begravet midt i Skagens Kirke 20. Oktober 1732. Hun var Datter af Jens Jensen Schalsdorff, Forvalter ved Birkelse Stamhus, og Pernille Dinesdatter Pontoppidan. Hendes Moder var gift 2. Gang med Simon Lund, Forpagter paa Baggesvogn (1713), 1714—23 Ejer af Mølgaard i Ugilt, og derefter Forpagter paa Odden i Mygdal Sogn, som hun var Forpagter af efter Lunds Død.

Og endelig ægtede Ferslev III. 3. Decbr. 1734 i Skagen *Marie Katrine Bedgjerns* eller *Bötticher*, født 1695 i Stralsund som Datter af en Linnedvæver. Hun flyttede kort efter Ferslevs Død til Aalborg, hvor hun døde 1756 (begr. Budolfi 11. Maj).

I Ferslevs to første Ægteskaber var der Børn, hvorimod det tredje var barnløst. Børnene var:

¹⁾ Hofm. Fund. IV. 352. Danske Saml. 2. III. 175.

²⁾ Kirkebogen er ufuldstændig paa hin Tid.

³⁾ Bryllupsdigte, se Personalhist. Tidsskr. 8. II. 175. Det ene af Digtene er skrevet i Sønnernes Navn; de findes i Videnskabernes Selskabs Bibliotek i Trondhjem.

1. *Fedder Høyer Christian Ferslev*, f. Skagen 1721, død under et Besøg i Skagen 26. Marts 1793. Han blev 1737 immatrikuleret ved Københavns Universitet som Student fra Aalborg og blev 1740 cand. phil. — Senere var han Strandingskommissionær i Skagen, hvor han boede 1748, var derefter Tolder og Konsumtionsforpagter i Fladstrand, hvilken By ejedes af hans Slægtning Peder Hansen Høyer af Skagen¹⁾. 1785 var han konstitueret Byfoged i Sæby. 1762 ægtede han efter Bevilling 20. August sit »Søskendebarn«²⁾ *Katrine Marie Wiirnfeldt* af Lerbæk, der døde samme Aar og blev begravet i Elling Kirke.

2. *Hans Christoffer Ferslev*, døbt Skagen 21. Maj 1723. Blev efter Faderens Død konstitueret som Tolder og Byskriver, i hvilke Embeder han havde været Fuldmægtig hos Faderen. Han overtog Toldergaarden og Møllen og blev 1754 Byfoged samt tillige 1774 Byskriver i Skagen, men tog sin Afsked fra disse Embeder 1794 og døde i Skagen 3. Juni 1796, begr. 10. Juni. Han blev tillige 1765 kgl. Vejer og Maaler samt Strandingskommissionær i Skagen, Fladstrand og Hjørring Tolddistrikter. Var gift I. (1747) med *Regine Himmerig*, f. 1727, begr. Skagen 16. Jan. 1753, Datter af Henrik Himmerig, Forpagter paa Skaarupgaard, og Karen Pallesdatter Kjærulf³⁾, gift II. Tversted 25. Sept. 1754 med *Katrine Marie Holm*, f. 1731, begr. Skagen 12. Febr. 1814, Datter af Pastor Mathias Holm i Jelstrup og Katrine Marie Elling.

¹⁾ Høyers Hustru Maren Christensdatter Hetlov af Sæby var tillige hans Søskendebarn.

²⁾ Hun var Datter af Niels Sørensen Wiirnfeldt og Ide Marie Hermansdatter Gesmel; sidstnævntes Faders Broder Christen Samuelsen Gesmel var gift med Fedder Ferslevs Fæster Sofie.

³⁾ C. Klitgaard: *Kærulfske Studier* S. 280.

I disse Ægteskaber havde Ferslev, der i Jydske Saml. 1. V. 319 skildres som en god og human Mand mod Toldergaardens = Hovgaardens Fæstere, 15 Børn, af hvilke vi her skal nævne Fedder Hansen Ferslew, der 1798 døde som Købmand i København, og som var Stamfader til Bladudgiverne Ferslew, samt Otto Christian Ferslew, der døde 1815 som Exam. juris, Borgerkaptajn og Strandingskommissionær i Skagen, hvor han ejede Toldergaarden.

3. *Anna Helvig Ferslev*, døbt Skagen 21. Marts 1726, begr. i Kirkens Sakristi 29. Juni s. A.

4. *Anna Helvig Ferslev*, døbt smst. 12. Septbr. 1727, begr. i Kirken 26. Juli 1745.

5. *Simon Ferslev*, døbt smst. 28. Septbr. 1730, begr. i Kirken 8. Maj 1732.

6. *Jens Ferslev*, døbt smst. 5. Septbr. 1731, boede vist i Skagen 1759, da hans uægte Barn med Margrete Høyer blev døbt der.

7. *Simon Lund Ferslev*, døbt smst. 8. Oktbr. 1732, død Kbhvn. 15. April 1785, Lotterikollektør.

7. Januar 1747 blev *Hans Semp* udnævnt til Tolder her og fik tillige samtidigt Udnævnelse til Byskriver. I sin Embedsansøgning oplyser han intet om sin Fortid, men i Skagen drev han ligesom sin Formand Handel med adskilligt, saaledes Tømmer, og han holdt Fuldmægtig ved Embederne, idet den senere Byfoged i Hjørring, Oluf Worm, var Fuldmægtig hos ham 1749 og Broderen Johan Peter Worm 1750.

Semp var født o. 1710 og blev 22. Aug. 1774 begravet i Skagen, 64 Aar gl.

Gift i Aalborg 7. Aug. 1748 med *Nille Nielsdatter*, f. o. 1730, begr. i Aalborg 2. Aug. 1766, Datter af Toldkontrolør Niels Nielsen og Anne Hansdatter¹⁾.

¹⁾ A. H. Nielsen: Embedsmænd i Aalborg, S. 237.

Med hende havde han 2 Døtre, af hvilke den yngste døde som spæd 1751; den anden var *Anne Semp*, døbt i Skagen 29. Aug. 1749, gift i Skagen 6. Juni 1770 med Mons. *Hans Holm*.

Holger Guldberg blev 6. Oktober 1774 Tolder i Skagen, men forflyttedes 1. Jan. 1779 til Ribe som Told- og Konsumtionskasserer, fra hvilket Embede han tog Afsked 1806; død 2. Decbr. 1809, 74 Aar gl.¹⁾ Gift I. med *Petrea Margrete Svane Bang*, f. 1759, begr. Skagen 16. Aug. 1778, gift II. Skagen 10. Marts 1780 med *Anne Margrete Pedersdatter Holst*. Af hans Børn i første Ægteskab findes 3 fødte i Skagen, nemlig Ove f. og d. 1775, Christian døbt 20. Juli 1777 og Peder Svane f. 1778, d. 1780.

Olavius omtaler i sin *Skagens Beskrivelse* S. 75 Tolder Guldberg som en dygtig Landmand, der lærte Beboerne her at dyrke Vikker, og S. 219 omtaler han, at Guldberg havde gjort Forberedelser til at drive Marsvinsfangst ved Skagen, men hans Forflyttelse forhindrede Udførelsen.

Olafur Olavius blev Tolder og Konsumtionsforvalter paa Skagen 22. Novbr. 1779.²⁾

Han var født ca. 1741 paa Gaarden Eyri i Seydisfjord paa Island som Søn af Søbonden Olafur Jonsen og Gudrun Arnadottir og efter at have gaaet i Skalholt Skole deponerede han 1765 ved Københavns Universitet, studerede Teologi, Naturvidenskab og Medicin og foretog 1775—77 Rejser paa Island paa offentlig Foranstaltning for at undersøge Næringsforholdene der, blev Kammersekretær og ansattes som

¹⁾ V. Richters Ms. om Toldere (Kgl. Bibl.).

²⁾ Jvf. Bricka: Biogr. Leksikon.

nævnt 1779 i Skagen, hvor hans Løn som Tolder var 100 Rdl. og som Konsumtionsforvalter 30 Rdl.¹⁾ I Skagen, hvor der da ikke fandtes Læge, kom hans medicinske Kundskaber Befolkningen tilgode²⁾, og hans Interesse for Byen satte Frugt i den udførlige »Oekonomisk-physisk Beskrivelse over Schagens Kiøbstæd og Sogn«, som han udgav 1787, efter at han havde forladt Byen. 30. Januar 1788 blev han udnævnt til Tolder i Mariager, men døde allerede samme Aar.

1783 ægtede han *Ingeborg Dorlea Meldahl*, en Præstedatter fra Øster Tørslev ved Mariager, med hvem han havde følgende Børn døbt i Skagen: Maronette 1784 og Janus Pyrmonth 1785.

1. Jan. 1779 blev der tillige ansat en *Konsumtionskontrolør* i Skagen med en Løn af 80 Rdl. aarlig, nemlig *Frantz Tack*, der 17. Novbr. 1780 søgte en Kontrolørstilling i København, og da opgiver følgende om sit Levned. Han er Student, har derefter været i Militærtjeneste i Vestindien, men da han ikke havde Udsigt til Forfremmelse, tog han Afsked og levede saa fire Aar i Nød og Elendighed i Danmark, til han fik Tjenesten paa Skagen, hvor han som gift Mand med Børn ikke kunde leve af det ringe Embede³⁾. Han skal være død kort efter⁴⁾, men levede dog 1784 (Fader i Skagen).

Johan Georg Lybecker, Søn af Amtmand L. i Hjørring, var Konsumtionskontrolør i Skagen 1792, men blev 1793 Toldinspektør i Hjørring, hvorfra han 1798 forflyttedes til Hjerting. Var født o. 1768 og døde 15.

¹⁾ Olavius: Beskrivelse over Skagen. S. 288.

²⁾ a. St. S. 18.

³⁾ Ansøgning i Rentekammeret.

⁴⁾ Richters Ms. i Kgl. Bibl.

Juli 1831 som Toldinspektør i Varde. Gift i Skagen 19. Septbr. 1792 med Regina Ferslew, døbt Skagen 12. Marts 1766, død Hjerting 25. Juni 1818.

Rasmus Saxild blev 1788 Told- og Konsumtionsforvalter her, hvor han tillige beklædte Stillingen som Fyrforvalter (Fyrinspektør), som han 1779 havde overtaget efter Justitsraad Jost Mathias Reiche.

Saxild var Søn af Degnen i Fruering Jens Olsen Saxild og Hustru Margrete Skaarup og var døbt i Fruering 1. Januar 1752. I 1770'erne opholdt han sig i Nibe, hvor han vist havde »juridisk Skrivestue«¹⁾. Død i Skagen 21. Novbr. 1809.

Gift 27. Oktbr. 1779 med *Anne Kirstine Hvistendahl Bentzen*, døbt i Thisted 21. December 1755, død i Skagen 14. Juni 1828, med hvem han havde mange Børn. At hans Hustru selv tog Del i Arbejdet ses af, at hun betjente Hejseværket 19. Novbr. 1785, da et Stykke Kul faldt ud af Kurven fra en betydelig Højde og slog deres Tjenestepige ihjel²⁾.

1. Juli 1793 blev Toldembedet forandret saaledes, at der ansattes baade en *Told- og Konsumtionsinspektør* og en *Told- og Konsumtionskasserer*.

Toldinspektører.

Rasmus Saxild, se ovenfor.

Ulrik Adolf Trappaud, udnævnt 9. Maj 1810. Havde tidligere været Skibssekretær. Død i Skagen 8. Septbr. 1818, 46 Aar gl. Gift med *Christiane Louise Fæster*.

¹⁾ Velvilligst meddelt af Landsarkivar Saxild.

²⁾ Jydske Efterretn. 47/1785. Jvf. Skagens Kirkebog.

Jørgen Hermanssen, udnævnt 15. Januar 1818, tillige Fyrinspektør her. Dannebrogsmænd. Død her 14. Oktbr. 1829, 68 Aar gl.

Eggert Gabriel Stockfleth blev udnævnt til Told-Konsumtions- og Fyrinspektør her 28. Novbr. 1829. Han var cand. jur. og Premierløjtnant og var 7. Oktbr. 1815 blevet Tolder paa Læsø. 1848 afgik han fra Toldembedet og 31. Juli 1850 fra Stillingen som Fyrinspektør, hvorefter han 13. April 1853 døde i Hals i en Alder af 75 Aar.

Var Krigsraad og R. af Dbg.

Toldkasserere.

Jørgen Lemvig blev Told- og Konsumtionskasserer her 1793 efter tidligere at have været Kontrolør i Hjørring fra 10. Juli 1789 af. I V. Richters Optegnelser om Toldere¹⁾ anføres, at han 2. Juli 1810 blev Told- og Konsumtionsbetjent i Kbhvn., men atter 14. Aug. 1811 Told- og Konsumtionskasserer i Skagen. Er det samme Jørgen Lemvig, der omhandles, maa en saadan Forflyttelse og Degradation vel skyldes særlige Omstændigheder.

Afsked 1. Juli 1820, død 6. Aug. 1831, 71 Aar gl. Se Eftermanden.

Gift med *Else Kirstine Lund*, med hvem han havde 2 Børn døbt i Hjørring og 1 i Skagen.

Jakob Peter Lemvig blev 1. Juli 1820 Told- og Konsumtionskasserer her. Han var født i Hjørring 1791, døbt 1. April, Søn af Formanden. Blev 24. Juli 1808 Sekondløjtnant i 3. jydsk Infanteriregiments annek-

¹⁾ Kgl. Bibliotek.

terede 3. Bataillon og 15. Marts 1810 Premierløjtnant. Afgik 17. Oktbr. 1815 fra Militærtjenesten. Fra Skagen blev han 7. Marts 1837 forflyttet til Toldinspektørembedet paa Bornholm, og 21. Septbr. 1843 blev han Told- og Konsumtionsinspektør i Køge, fra hvilket Embede han afgik 20. Maj 1851, død 7. Juni s. A.

Heinrich Møller Schultz blev 12. Juli 1837 Told- og Konsumtionskasserer i Skagen, og samme Aar blev han, der havde været Underbetjent og Løjtnant, udnævnt til Kammerraad.

1848 sammenlagdes *Told- og Konsumtionsinspektørembedet* her med *Told- og Konsumtionskassererembedet* til et *Told- og Konsumtionsforvalterembede*, og da Konsumtionen kort efter blev ophævet, blev Embedet alene et *Toldforvalterembede*, hvilket *Schultz* vedblev at beklæde til 13. Januar 1860, da han blev Toldforvalter i Faaborg.

Toldbetjente.

I Slutningen af det 18. og Begyndelsen af det 19. Aarhundrede nævnes i Skagen en Del Toldbetjente af forskellige Grader.

9. Maj 1781 begravedes kgl. Konsumtionsbetjent *Jens Thisen*, 60 Aar gl.

29. Aug. 1783 begravedes Konsumtionsskriver *Gregers Lunds* Hustru *Kirstine Margrete Aagaard*, 55 Aar. Lund var her endnu 1785.

18. Marts 1784 begravedes *Christen Jensen*, kgl. Konsumtionsbetjent, født i Kbhv., 63 Aar.

1790 var tidligere Felbereder *Palle Vilhelm Wisthoff* Konsumtionsbetjent her, var gift I. *Maren Christensdatter Slyng*, † 1788, II. *Maren Pedersdatter*.

1791 var *Lars Bernsen* Konsumtionsbetjent her; var gift med *Johanne Jensdatter*.

18. Septbr. 1792 begravedes Konsumtionsskriver *Jens Kragdal*, 60 Aar.

1795 nævnes en Strandkontrolør *Hans Sørensen*, der 1808 flyttede til Sæby som Strandkontrolør der og paa Skagen.

1796 nævnes Konsumtionsbetjent *Christen Pedersen*, begr. 6. Juli 1811, 60 Aar, gift med *Ingeborg Nielsdatter*.

1802 og 1805 var *Niels Nielsen Kjælder* Toldbetjent her, gift med *Maren Jakobsdatter*.

26. Novbr. 1805 begravedes Konsumtionsbetjent *Jens Jørgen Schmidt*, 55 Aar.

14. Oktbr. 1808 blev Konsumtionsbetjent *Mads Pedersen Raaberg* gift her med *Maren Pedersen Høyrup*; var her endnu 1813.

1848 blev her ansat en *Overopsynsassistent*, nemlig *J. N. Tengsted*, der antagelig er identisk med *Jens Nielsen Tengsted*, f. 9. Jan. 1815, der tidligere var Toldassistent i Aarhus. Han blev 1860 Toldassistent i Kbhvn., 1864 Kontrolør i Fredericia, 1873 Toldforvalter s. St., 1875 Toldinspektør s. St., Afsked 1. Novbr. 1880, død i Helsingør 22. Juni 1886, Etatsraad, R. af Dbg.
